

Rapport Medborgarberedning

Resultatrapport från Medborgarberedningen för
Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

Slutlig rapport – underlag för planprogram för Djurgårdshage

Datum: 5 december 2024

Författare: Peter Blom och Jonathan Naraine

Diarienummer: SKA-SAM 2023/65

Innehåll

Syfte och mål.....	6
Djurgårdshage – En hållbar stadsdel i Skara	6
En stadsdel i linje med regionens och Skaras vision om hållbar tillväxt.....	6
Mål och fokus för Djurgårdshage.....	6
Bakgrund till uppdraget.....	7
Genomförande av medborgarberedning	9
Metod och Tillvägagångssätt.....	9
Broar mellan tillfällena.....	10
Teman i fokus	10
Workshop-teman och frågor	11
Grönstruktur	11
Infrastruktur.....	12
Bostäder.....	13
Hälsa och social hållbarhet.....	14
Matförsörjning, energi och kretslopp.....	15
Utbud och service.....	15
Summering av rekommendationer.....	16
Kompletterande dialoginsatser	17
Dialoglabb – barn och unga.....	17
Dialoglabb - nysvenskar.....	18
Summering av medborgarberedningens arbete:.....	19
Kluster av rekommendationer.....	19
Grönstruktur	19
Infrastruktur.....	21
Bostäder.....	23
Hälsa och social hållbarhet.....	24
Matförsörjning, energi och kretslopp.....	26
Utbud och service.....	29
Kompletterande dialoginsatser	33

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

Dialoglabb – barn och unga.....	33
”Dialoglabb - nysvenskar”	34
Från rekommendationer till principer.....	35
Röda trådar.....	35
Röda trådar från medborgarberedningen	35
Röda trådar i dialoglabb	38
Principer	40
Grönstruktur	40
Infrastruktur.....	41
Bostäder.....	42
Hälsa och social hållbarhet.....	43
Matförsörjning, energi och kretslopp.....	44
Utbud och service.....	44
Genomförbarhet och samsyn	45
Deltagarna är eniga kring förslagen.....	45
Olikheter i dialog med elever och vuxna	46
Medborgarberedningen är överens	46
Relevans och genomförbarhet utifrån stadsplanerings-perspektiv	47
Summering av resultat.....	49
Slutsatser.....	49
Slutsatser kring metoden.....	49
Fördelar	50
Utmaningar.....	50
Kostnader.....	51
Uppmärksamhet från media och externa parter	51
Sammanfattning.....	51
Övergripande förslag framåt.....	53
1. Integrering av insikter i planprogrammet	53
2. Kunskapsbasen som resurs.....	53
3. Konkretisering av visioner inför genomförande.....	53

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

4. Samverkan och tydlig ansvarsfördelning	53
5. Uppföljning och utveckling över tid	54
Förslag på hur man använder underlaget.....	55
Förslag på hur underlaget från medborgarberedningen kan användas	55

1. Introduktion/sammanfattning

Skara kommun står inför en betydande och komplex utmaning i utvecklingen av den nya stadsdelen Djurgårdshage. Projektet kombinerar ambitionen att möta det växande behovet av bostäder och stärka den lokala ekonomin med hållbarhet, samhällsdelaktighet och bevarandet av kommunens unika karaktär.

En central del av Djurgårdshage är satsningen på medborgarberedning, där 25 slumpmässigt utvalda invånare får möjlighet att representera Skaras perspektiv i utvecklingen av området. Genom att ta del av invånarnas erfarenheter och idéer skapar kommunen en bred och inkluderande dialog som bidrar till att forma visionen för stadsdelen. Rekommendationerna från medborgarberedningen kommer att utgöra en viktig del av underlaget till stadsdelens planprogram och fungera som en riktlinje för framtida beslut.

Djurgårdshage är en unik möjlighet att testa nya former av samhällsengagemang och visa hur medborgarinflytande kan bli en drivkraft för hållbar samhällsutveckling. Genom att kombinera denna dialog med innovativa lösningar och stark samverkan mellan aktörer kan projektet bli ett inspirerande exempel på hur en ny stadsdel kan skapas med invånarnas behov och framtida generationer i fokus.

Djurgårdshage är mer än ett byggprojekt – det är ett föregångsinitiativ där invånarna är med och formar Skaras framtid.

2. Inledning

Syfte och mål

Djurgårdshage – En hållbar stadsdel i Skara

Djurgårdshage är ett centralt projekt som stödjer Skara kommuns vision 2035 att växa hållbart. Syftet med Djurgårdshage är att skapa en stadsdel som förenar stadens bekvämligheter med landsbygdens kvaliteter, samtidigt som den bidrar till kommunens mål om ökad befolkning, förbättrad livskvalitet och stärkt lokal utveckling.

En stadsdel i linje med regionens och Skaras vision om hållbar tillväxt

Skara kommun strävar efter att växa från dagens cirka 19 000 invånare till 24 000 invånare år 2040. Detta innebär att skapa förutsättningar för 2 500 nya bostäder och 2 000 nya arbetstillfällen. Djurgårdshage ska vara en del av denna vision, genom att erbjuda en harmonisk stadsdel som bidrar till social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet.

I arbetsmarknadsregionen Skaraborg är målet att år 2030 vara 300 000 invånare. Där ska Skara bidra med 7 procent av de 30 000 nya invånarna. Det innebär 2100 nya invånare i kommunen. Den här strategin pekar ut riktningen för att nå dessa mål. Djurgårdshage är en naturlig del i hela Skaraborgs tillväxtresa.

Mål och fokus för Djurgårdshage

Djurgårdshage ska etableras som en mångsidig stadsdel med ca. 300–500 bostäder som erbjuder olika boendeformer och stärker social sammanhållning, med särskild fokus på att tillgodose behoven hos unga och familjer. Genom att integrera stad och natur planeras gröna stråk och attraktiva stadsrum som främjar rörelse, rekreation och möten, vilket samtidigt stärker platsutvecklingen och landsbygdens attraktionskraft.

Projektet bygger vidare på kommunens strategi för medborgardialog och kommer att använda innovativa processer för att säkerställa att stadsdelen utformas utifrån invånarnas behov och önskemål. Dessutom kommer Djurgårdshage att vara en arena för att pröva innovativa lösningar för långsiktig hållbarhet genom att utforska möjligheter för klimatsmarta och naturbaserade lösningar, ekosystemtjänster, lokal odling och matproduktion och hållbara transporter, vilket ligger i linje med Skaras mål att bli en socialt hållbar, fossiloberoende och cirkulär kommun där en hållbar och attraktiv livsstil är vår konkurrenskraft.

Djurgårdshage harmoniserar med Skaras tillväxt- och utvecklingsstrategi som bygger på sex samverkansområden: samhällsplanering, attraktionskraft, social hållbarhet, kompetensförsörjning, cirkulär ekonomi och innovation. Projektet bidrar bland annat till att

stärka Skaras attraktionskraft genom att göra kommunen till en självklar plats att bo, verka och trivas på. Det främjar även fossiloberoende lösningar genom utveckling av energieffektiva bostäder, klimatsmart och klimatanpassad infrastruktur och robusta ekosystem, samtidigt som det stödjer kompetensförsörjningen genom att skapa boenden nära utbildnings- och arbetsmöjligheter.

Bakgrund till uppdraget

Skara kommun står inför en spännande och komplex utmaning i sin utveckling, där behovet av att skapa fler bostäder, attrahera nya invånare och stärka den lokala ekonomin möter krav på hållbarhet, samhällsdelaktighet och bevarandet av kommunens unika karaktär och kulturhistoria. Djurgårdshage är ett initiativ som ska förena dessa ambitioner och utgöra en plattform för framtidens samhällsbyggnad i Skara.

Djurgårdshage har sitt ursprung i kommunens ambition att möta en rad utmaningar och möjligheter:

1. **Ökande bostadsbehov:** Skara kommun upplever en ökande efterfrågan på bostäder, driven av både lokala och externa faktorer. För att möta detta arbetar kommunen strategiskt med att utveckla bostadsutbudet och skapa möjligheter för en hållbar tillväxt.
2. **Hållbar samhällsplanering:** I en tid där klimatförändringar och miljöpåverkan står högt på agendan, vill kommunen skapa en stadsdel som är långsiktigt hållbar – ekologiskt, ekonomiskt och socialt.
3. **Stärka stadens konkurrenskraft:** Genom att utveckla en attraktiv och innovativ stadsdel kan Skara positionera sig som en föregångare inom småstadens framtida utveckling och locka såväl nya invånare som investeringar.
4. **Engagerad samhällsutveckling:** Kommunen vill bygga vidare på sin tradition av att involvera invånarna i beslut som påverkar deras vardag. Djurgårdshage är ett sätt att testa nya former av dialog och medborgarinflytande.

Att förena dessa ambitioner är en komplex utmaning som kräver balans mellan olika intressen. Skara kommun måste navigera mellan tekniska, ekonomiska och ekologiska krav, samtidigt som medborgarnas och framtida generationers behov sätts i fokus. Med begränsade resurser och stora förväntningar är det avgörande att projektet präglas av en tydlig vision, stark samverkan mellan olika aktörer och en öppen dialog med invånarna.

Platsen där Djurgårdshage ska växa fram har valts för att maximera kopplingen mellan stadens befintliga bebyggelse och landsbygdens kvaliteter. Det är ett område med stor potential att skapa en bro mellan stad och natur, och att utvecklas till ett levande samhälle med plats för både boende, arbete och rekreation.

Med detta projekt tar Skara kommun ett stort och strategiskt steg framåt i sin vision att vara en attraktiv och hållbar kommun där alla kan leva och bo, och där framtida generationer känner stolthet över sin stad. Samtidigt ligger utmaningen i att Djurgårdshage inte bara ska vara en ny

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

stadsdel, utan ett inspirerande exempel på hur komplexa samhällsprojekt kan genomföras med samarbete, innovation och lyhördhet i fokus.

3. Metod och tillvägagångssätt

Genomförande av medborgarberedning

Metod och Tillvägagångssätt

Medborgarberedningen som drivkraft för en inkluderande stadsutveckling

Medborgarberedningen har varit ett centralt verktyg i processen att ta fram planprogrammet. 25 personer valdes ut för att delta i arbetet, med syftet att skapa en bred representation och en inkluderande dialog. Från start betonades vikten av att tydligt kommunicera både syftet och förväntningarna med beredningen.

Syftet med medborgarberedningen har varit att ge invånarna en möjlighet att bidra med sina perspektiv, idéer och prioriteringar i utvecklingen av planprogrammet för Djurgårdshage. Detta har varit ett sätt att säkerställa att stadsdelens framtida utformning baseras på både lokal kunskap och invånarnas behov och önskemål.

Förväntningarna på deltagarna har varit att aktivt delta i workshops, föreläsningar och diskussioner, samt att bidra med sina tankar och insikter på ett öppet och konstruktivt sätt. För att stödja detta har en tydlig struktur och ett genomarbetat upplägg erbjudits, så att alla deltagare kunnat känna sig trygga i sina roller och förstå processen i sin helhet.

En viktig grund för arbetet har även varit att säkerställa medborgarinflytande i planeringen av den nya stadsdelen Djurgårdshage. Genom att inkludera medborgarna i tidiga skeden av beslutsfattandet har deras perspektiv och kunskaper kunnat tas tillvara på ett sätt som stärker både demokratin och det slutliga resultatet. Medborgarberedningen har fungerat som en plattform där invånarna fått möjlighet att påverka och bidra till en hållbar och inkluderande stadsutveckling.

Strukturerat arbetssätt för engagemang och inflytande

För att ge medborgarberedningen så goda förutsättningar som möjligt, och för att skapa en gemensam kompetensgrund samt inspirera till nytänkande, har deltagarna inför varje tema fått ta del av två stycken 15 minuter långa föreläsningar. Dessa har syftat till att ge både kunskap och inspiration inför det efterföljande arbetet.

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

Efter föreläsningarna har deltagarna delats in i grupper om cirka 5–6 personer för att arbeta i workshops. Varje grupp har haft en utsedd samtalsledare, med ansvar för att samtalet hålls fokuserat på frågeställningarna, att tider respekteras och att alla deltagare får komma till tals. Dessutom har en antecknare utsetts för att dokumentera de viktigaste insikterna och diskussionerna. Under workshopsessionerna har grupperna arbetat med tre olika frågeställningar, anpassade efter kvällens tema. Varje frågeställning har fått 15 minuter för diskussion, och därefter har gruppen arbetat fram rekommendationer som de velat förmedla vidare. Dessa rekommendationer har kunnat vara övergripande, konkreta eller fungera som idéinspel.

Som avslutning har varje grupp presenterat sina slutsatser och rekommendationer för samtliga deltagare. För att prioritera de viktigaste förslagen har alla deltagare fått rösta på förslagen genom tre runda klistermärken, som de kunnat placera på de rekommendationer de ansett vara mest betydelsefulla.

Broar mellan tillfällena

För att skapa en röd tråd och underlätta förberedelserna har deltagarna fått en introduktionsfilm utskickad innan varje workshop. Filmen har haft som syfte att ge en översiktlig genomgång av det aktuella temat och sätta det i ett sammanhang för att förbereda deltagarna inför det kommande arbetet.

Efter varje workshoptillfälle har deltagarna fått ta del av en summeringsfilm som sammanfattar kvällens diskussioner och resultat. Filmen har också tydliggjort hur de olika insikterna kan kopplas samman och bilda kluster av idéer och samband. Samtliga föreläsningar har spelats in och funnits tillgängliga för deltagarna att titta på igen i efterhand. Dessutom har allt material som föreläsarna presenterat, såsom bilder och underlag, delats med deltagarna. Tillsammans med summeringsfilmen har de även fått tillgång till det sammanställda och klustrade materialet från kvällens diskussioner.

Medborgarberedningen har även fått en egen sida under skara.se som endast deltagarna har tillgång till. På denna sida har allt material samlats, vilket gör det enkelt för deltagarna att gå tillbaka, hitta specifik information och hålla sig uppdaterade. Genom detta upplägg har deltagarna mellan tillfällena kunnat reflektera över innehållet, fördjupa sig i materialet och på ett strukturerat sätt förbereda sig inför nästa steg i processen.

Teman i fokus

Arbetet inom medborgarberedningen strukturerades kring sex centrala teman som speglar de viktigaste aspekterna att tänka på när vi planerar den nya stadsdelen Djurgårdshage. Varje tema adresserade specifika utmaningar och möjligheter:

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

1. **Grönstruktur:** Fokus på att skapa och bevara gröna och blå områden (natur och vattenområden) som bidrar till rekreation, biologisk mångfald och klimatanpassning. Diskussionerna omfattade hur parker, grönområden och natur kan integreras i stadsdelen.
2. **Infrastruktur:** Behandlade frågor om vägar och gator, transport & trafikflöden och hållbar mobilitet. Deltagarna diskuterade hur stadsdelen kan bli lättillgänglig och funktionell samtidigt som hållbarhet prioriteras.
3. **Bostäder:** Handlade om att skapa en blandad och inkluderande bostadsstruktur som möter olika behov och livssituationer. Fokus låg på kvarterens och bostädernas utformning, social blandning, hållbara byggmaterial och innovativa bostadslösningar.
4. **Social hållbarhet:** Utforskade hur stadsdelen kan främja inkludering, trygghet och gemenskap. Diskussionerna handlade om allt från mötesplatser och kultur till sociala insatser för en levande stadsdel.
5. **Matförsörjning, energi och kretslopp:** Diskuterade möjligheter att integrera lokal och hållbar matproduktion & konsumtion i stadsdelen, men även energiförsörjning, smarta energisystem och lösningar för cirkulära kretslopp, kring t.ex. vatten & näring, återbruk, avfall och återvinning, mm.
6. **Service och utbud:** Här pratade vi om hur vi utifrån ett helhetsperspektiv kan komplettera och stärka befintlig service och utbud i stadskärnan och övriga handelsområden genom tillägg i stadsdelen Djurgårdshage - genom både kommersiell och icke-kommersiell service som kan drivas av t.ex. föreningar eller boende själva.

Workshop-teman och frågor

Nedan summeras samtliga workshop-teman samt de frågor som ställdes under respektive workshop. Dessa teman valdes utifrån syftet att täcka in en bredd av allt det som man behöver tänka på och de saker som tjänstepersoner normalt bör fundera kring när man tar fram ett planprogram. Vi valde just dessa teman därför att de samlar de tre övergripande strukturerna som man enligt lag skall planera för i översiktlig planering (grönstruktur, infrastruktur och bebyggelsestruktur – tema 1, 2 & 3) men även för att de täcker in merparten av hållbarhetsdimensioner kring social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet (tema 4, 5 & 6).

Grönstruktur

Grönstruktur har valts som det första temat eftersom den gröna infrastrukturen utgör en grundläggande förutsättning för en hållbar stadsdel. Den påverkar inte bara infrastruktur och bebyggelse utan bidrar också till avgörande ekosystemtjänster som ren luft och vatten, skydd mot översvämningar, bullerskydd, pollinering och biologisk mångfald. Utöver dessa funktioner

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

skapar grönstrukturen möjligheter för både mental och fysisk hälsa, vilket gör den central för att uppnå ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Utan en välfungerande grönstruktur riskerar andra aspekter av stadsutvecklingen att förlora sin långsiktiga effekt och betydelse.

För att ta reda på vad medborgarberedning tänker kring detta så har vi ställt följande frågor under workshopen.

Livskvalité och hälsa

Vilka typer av gröna miljöer i och nära den nya bebyggelsen skulle bäst gynna livskvalité och hälsa, utifrån exempelvis målgrupperna barn, unga och äldre?

Klimat och mångfald

Hur kan grönstrukturen i stadsdelen fylla flera funktioner och bidra till biologisk mångfald (växter och djur) och klimatanpassning (översvämningar och värmeböljor)?

Närhet, trygghet och upplevelse

Hur kan dessa områden utformas för att vara tillgängliga för alla - Hur kan vi skapa närhet, trygghet och unika upplevelser i områdena?

Infrastruktur

Infrastruktur valdes som det andra temat eftersom det naturligt påverkar hur och var bebyggelsen och stadsdelens olika kvarter kan planeras. Infrastruktur handlar om att utforma vägar och kopplingar som gör stadsdelen tillgänglig, trygg och attraktiv att resa till och från. Samtidigt är det centralt att underlätta hållbara transportalternativ för att främja folkhälsan, minska klimatpåverkan och bidra till långsiktiga hållbarhetsmål. En genomtänkt infrastruktur skapar grunden för en stadsdel där det är enkelt att röra sig på ett sätt som gynnar både människor och miljö.

För att ta reda på vad medborgarberedning tänker kring detta så har vi ställt följande frågor under workshopen.

Hur tar man sig till och från stadsdelen

Vilka kopplingar, som gator och gång- och cykelvägar, behövs för att alla, oavsett ålder, ska kunna ta sig till skola, arbete, affärer och kollektivtrafik?

Fundera även kring: Kan vi påverka infrastrukturen för en hållbar utveckling om vi i framtiden måste minska bilkörning och antalet bilar? Hur skulle vi kunna göra det genom t.ex. placering av nya gator och kopplingar? Hur överbrygger vi barriärer (såsom E20) för att göra det lätt att gå/cykla in till centrum?

Utformning av gator och stråk

Hur kan man utforma stadsdelens gator så att de blir både inbjudande, säkra och lättillgängliga för alla?

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

Fundera även kring: Vad bör man tänka på i utformningen och placeringen av gatorna för att fler ska vilja gå eller cykla, istället för att använda bilen?

Hur tar man sig inom stadsdelen

Hur utformar vi gator och kopplingar inom stadsdelen för att göra det enkelt och attraktivt att ta sig på ett hållbart sätt?

Fundera även kring: Hur kan vi planera gator, kvarter och stråk för att minska utsläpp och biltrafik inom stadsdelen? Vad kan vi göra för att uppmuntra fler att gå, cykla eller åka kollektivt istället för att köra bil? Hur gör vi det tryggt och attraktivt även för t.ex. barn att röra sig fritt inom stadsdelen?

Bostäder

Bostäder valdes som det tredje temat, vilket var ett självklart val då de utgör kärnan i den nya bebyggelsestruktur som ska planeras för området. Detta tema berör centrala aspekter av stadsplanering, såsom variation i hustyper, kvartersformer och bebyggelsens struktur. Dessa faktorer är avgörande eftersom de påverkar alla hållbarhetsdimensioner – ekologisk, social och ekonomisk. Hur stadsdelen planeras vad gäller täthet, kvartersformer och boendeformer har en direkt inverkan på möjligheten att bygga hållbart, minska transportrelaterade utsläpp och främja social hållbarhet genom att skapa förutsättningar för integration och motverka segregation.

För att ta reda på vad medborgarberedning tänker kring detta så har vi ställt följande frågor under workshopen.

Stadsdelen

Vilka typer av bostäder ser ni kan finnas i den nya stadsdelen?

Fundera även kring: Varför ska det finnas olika typer? Om vi vill ha en blandning av bostäder: Vad skall man tänka på?

Kvarteren

Hur skall man utforma kvarteren utifrån trygghet, tillgänglighet och utemiljö?
(Öppna /sluta kvarter, Tätt/glest med bebyggelse?)

Fundera även kring: Vad gör att kvarteren blir attraktiva? Vad skall man tänka på för att bygga "framtidssäkra" kvarter (och ligga i framkant)?

Nya stadsdelen

Kan vi i Djurgårdshage komplettera befintliga stadsdelar vad gäller bostädernas/kvarterens utformning? Saknar vi något i Skara i dag? Nu kan vi passa på att tänka nytt.

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

Fundera även kring: Utifrån Djurgårdshages läge, vilka fördelar kan vi dra kring bostäder? Vilka är boendeformernas och kvarterens viktigaste kännetecken? (Vilken känsla skall man få? Vad ska symbolisera Djurgårdshage?)

Hälsa och social hållbarhet

Hälsa och social hållbarhet valdes som nästa tema eftersom det berör och förstärker alla tidigare teman samtidigt som det lyfter ett perspektiv där stadsbyggandet kan ha stor påverkan – men som ofta riskerar att glömmas bort. Temat ger möjlighet att gå på djupet i frågor kring sociala hållbarhetsaspekter, såsom hur vi skapar förutsättningar för social integration, trivsel och folkhälsa. Genom detta fokus kan deltagarna utforska hur stadsdelen kan främja en trygg och inkluderande miljö som stärker gemenskap och välbefinnande för alla invånare.

För att ta reda på vad medborgarberedning tänker kring detta så har vi ställt följande frågor under workshopen.

Social hållbarhet

Vad är social hållbarhet för dig och varför är det viktigt i planeringen av nya stadsdelen? Hur hänger detta ihop med folkhälsa?

Fundera även kring: Vad kan hända om man inte tänker på de här sakerna?

Vad är viktigast för social hållbarhet i Djurgårdshage?

Hur kan den sociala blandningen se ut i området, och hur påverkar det trivsel, trygghet, sociala nätverk och tillgång till mötesplatser?

Fundera även kring: I vilka skalor är det viktigast att arbeta med detta? Hur kan vi förebygga sociala barriärer och utanförskap? Hur kan vi göra att alla känner tillhörighet till stadsdelen?

Skapa förutsättningar

Hur kan blandningen av bostadstyper, service, gemensamhetslokaler och utformning av allmän platsmark (gator/torg/parker) bidra till social hållbarhet, stärka grannkontakter, tillit och trygghet i området?

Fundera även kring: Hur kan vi skapa "ett Djurgårdshage för alla" oavsett bakgrund/förutsättningar? På kort sikt? (Från första spadtaget), På lång sikt? (Resan till en "kultur" i stadsdelen)

Matförsörjning, energi och kretslopp

Matförsörjning, energi och kretslopp framstår kanske inte som ett självklart tema vid första anblick, men det är samtidigt centralt för att belysa frågor kring resiliens – vår sociala, ekologiska och ekonomiska motståndskraft. Resiliens är ett begrepp som hjälper oss att förstå hållbarhetsfrågor på djupet och används bland annat av Stockholm Resilience Centre, även om det kan vara svårt att greppa och tillämpa i praktiken. Därför valdes detta tema för att konkretisera dessa komplexa frågor och göra dem mer begripliga i vardagen. Det ger deltagarna möjlighet att fördjupa sig ytterligare i hållbarhetsaspekterna och utforska hur stadsdelen kan bidra till långsiktigt motståndskraft genom smart resursanvändning och hållbara lösningar.

För att ta reda på vad medborgarberedning tänker kring detta så har vi ställt följande frågor under workshopen.

Matförsörjning

Kan en ny stadsdel påverka hur får mat på bordet på ett långsiktigt hållbart sätt?

Fundera även kring: Hur detta skulle kunna göras och på vilken nivå? Kan en ny stadsdel påverka hur vi förhåller oss till mat? Kan detta även påverka den sociala sammanhållningen i tider av kris och klimatförändringar?

Energiförsörjning

Kan en ny stadsdel påverka hur får värme i elementen och el i vägguttaget på ett långsiktigt hållbart sätt?

Fundera även kring: Hur detta skulle kunna göras och på vilken nivå? Kan en ny stadsdel påverka hur vi förhåller oss till energi? Kan detta även påverka den sociala sammanhållningen i tider av kris och klimatförändringar?

Kretslopp

Kan en ny stadsdel påverka hur vi använder resurser (vatten, näring, material) på ett långsiktigt hållbart sätt?

Fundera även kring: Hur detta skulle kunna göras och på vilken nivå? Kan en ny stadsdel påverka hur vi förhåller oss till resursanvändning? Kan detta även påverka den sociala sammanhållningen i tider av kris och klimatförändringar?

Utbud och service

Utbud och service valdes medvetet som tema istället för "Handel och service", eftersom målet inte är att skapa ett helt nytt handelsområde i stadsdelen utan att komplettera den befintliga kommersiella servicen i Skara. Temat fördjupade både de ekologiska, ekonomiska och sociala

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

dimensionerna av hållbarhet genom att undersöka vilka faktorer som gör utbudet attraktivt för boende och inflyttning till den nya stadsdelen.

Förutsättningarna för kommersiellt utbud påverkas av infrastrukturen och bebyggelsens utformning, men även annan typ av service – som kultur, föreningsliv och idéburna verksamheter – kan tillföra värde som sociala mötesplatser. Detta har också kopplingar till tidigare teman där frågor om gemenskap och närhet till vardaglig service ofta kommit upp och hur närhet till detta utbud är viktigt för valet av mer hållbara transporter.

Som det avslutande temat knöt det samman många av de insikter som framkommit under processen, särskilt med fokus på hur man kan skapa en stadsdel som inte bara fungerar praktiskt utan också stärker samhörighet och trivsel för invånarna.

För att ta reda på vad medborgarberedning tänker kring detta så har vi ställt följande frågor under workshopen.

Vad är viktigt för den nya stadsdelen?

När vi bygger den nya stadsdelen, vad är viktigt att ha för typ av service och utbud?

Fundera även kring: Vad betyder service och utbud i en ny stadsdel? Vad är viktigt att tänka på utifrån attraktivitet, tillgänglighet och hållbarhet?

Förutsättningar

Vilka förutsättningar krävs i planeringen av stadsdelen för att möjliggöra nödvändig service/utbud?

Fundera även kring: Kan förutsättningarna vara sociala utöver det rent fysiska? Vad innebär det? Hur långt kan man tänka sig att ha till olika typer av service och utbud?

Förstärka/komplettera hela Skara?

Kan det finnas utbud och service i den nya stadsdelen som stärker och/eller kompletterar det som redan finns (stadskärnan och våra handelsområden Coop och Julia)?

Fundera även kring: Hur kan detta stärka attraktiviteten för stadsdelen och hela Skara? Kan vi skapa annat än bara rent kommersiella verksamheter? Isf Vad?

Summering av rekommendationer

Efter varje workshop har alla rekommendationer sammanställts och rösterna för respektive förslag noterats. Med hjälp av kompetens inom samhällsplanering har rekommendationerna grupperats i kluster baserat på liknande innehåll, där varje kluster har fått en rubrik som sammanfattar dess underliggande förslag. Denna struktur gör det lättare att identifiera mönster och återkommande teman bland medborgarberedningens insikter.

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

Antalet röster per kluster har också dokumenterats, och om vissa röda trådar återkommer mellan workshops har dessa markerats med taggar för att se mönster mellan samtliga workshops. Vid avslutningen av dessa tematiska workshops har helheten summerats, och de gemensamma röda trådarna som löper genom samtliga teman har lyfts fram.

I rapporten presenteras och sammanfattas dessa kluster och röda trådar i form av principer som kan vägleda det fortsatta arbetet med planprogrammet. Totalt har varje tema konkretiserats i 4–5 principer, som sedan omvandlats till en checklista. Denna checklista kan användas av tjänstepersoner och konsulter som arbetar med planprogram, detaljplaner och gestaltning för att säkerställa att medborgarnas viktigaste rekommendationer integreras i utvecklingen av stadsdelen.

Kompletterande dialoginsatser

Eftersom vissa målgrupper inte inkluderades i medborgarberedningen, då åldersgränsen var från 18 år och vi inte mottog anmälningar från nya svenskar, genomfördes mobila dialoglabbs för att samla in deras tankar, synpunkter och idéer. Dessa perspektiv är värdefulla, och det är centralt ur ett demokratiskt perspektiv att alla röster får möjlighet att bli hörda.

Dialoglabbs – barn och unga

Dialoglabbet genomfördes i två delar: ett tillfälle med elever från årskurs 3-6 (representanter från elevråd och trygghetsråd) på Gällqvistskolan och ett tillfälle med elever i årskurs 2 (samhäll/ekonomi) på Katedralskolan.

Vid dialoglabbet med grundskolan deltog 17 elever, två dialogledare, fem tjänstepersoner ifrån kommunen, samt två lärare.

Eleverna fick en introduktion till platsen Djurgårdshage och de ramar som finns för att utveckla den nya stadsdelen. Därefter delades gruppen in i mindre ”cafégrupper”. Grupperna gick mellan olika bord och fick i uppdrag att lämna förslag kring, samma teman som medborgarberedningen men med anpassning för målgruppen, 1) bostäder, 2) gemenskap och rörelse, 3) gång- cykel- och bilvägar, 4) bondekvarter, 5) handel och service samt 6) grönområden och skog. Vid varje bord låg en karta över området som grupperna kunde rita på och utgå ifrån, samt ett antal frågor som tillhörde det specifika temat. Vid varje bord fanns en vuxen som hjälpte till att anteckna alla idéer.

Efter idégenereringen fick grupperna delge sina idéer i helgrupp.

Vid dialoglabbet med gymnasiet deltog 22 elever, två dialogledare, fem tjänstepersoner ifrån kommunen samt en pedagogisk personal. Upplägget var detsamma som ovan med samma frågor.

Dialoglabb - nysvenskar

Dialoglabben med nya svenskar har ännu inte genomförts vid tiden för denna rapport, men planeras att kompletteras vid ett senare tillfälle. Deras tankar, synpunkter och idéer kommer att inkluderas i en uppdaterad version av denna rapport för att säkerställa ett brett och inkluderande perspektiv.

4. Resultat

Summering av medborgarberedningens arbete:

Rekommendationerna från medborgarberedningen kring utvecklingen av Djurgårdshage täcker en rad viktiga områden för att skapa en hållbar och inkluderande stadsdel. Fokus låg på att bevara och stärka befintlig grönstruktur, säkerställa trygghet och tillgänglighet, samt skapa multifunktionella grönområden som bidrar till både klimatanpassning, folkhälsa och biologisk mångfald. För infrastruktur föreslogs lösningar för att prioritera hållbara transporter, minska bilberoendet och skapa trygga, barnvänliga miljöer. När det gäller bostäder lyftes vikten av social inkludering genom blandade bostadsformer, mötesplatser och gemensamhetsytor och en arkitektur för stadsdelen som präglas av både mångfald och enhetlighet med en sammanhängande grönstruktur. Hälsa och social hållbarhet betonades genom medskapande processer, inkluderande mötesplatser och gestaltning som stärker trygghet och där alla Skarabör känner tillhörighet. Temat kring matförsörjning, energi och kretslopp fokuserade på lokal energiproduktion, småskalig odling och djurhållning, delningsekonomi och återbruk, samt på att öka medvetenheten kring hållbara kretslopp. Slutligen lyftes utbud och service som en nyckel för att främja både social samvaro och hållbara livsstilar, med särskilt fokus på flexibla lokaler, gemensamhetsytor och tillgång till natur och rekreation och man betonade vikten av närhet till platser där grundläggande service och mötesplatser samlas. Tillsammans bildar dessa rekommendationer en tydlig vision för Djurgårdshages utveckling som en modell för hållbar stadsplanering.

Nedan kommer summering av respektive tematisk workshop.

Kluster av rekommendationer

Grönstruktur

Rekommendationerna kring grönstruktur kan grupperas i nedanstående fem huvudsakliga kluster.

Bevara befintlig natur

Förslagen lyfter vikten av att bevara och vårda större och äldre träd på grund av deras betydelse för folkhälsa, klimatanpassning och biologisk mångfald. Träden bidrar med viktiga funktioner och tjänster som att ge skugga under värmeböljor, hantera skyfall och översvämningar samt utgöra livsmiljöer för insekter och andra organismer. Det föreslås att ny infrastruktur som vägar och gator planeras och byggs med hänsyn till befintliga träd och grönområden.

Vidare betonas att bevarandet av den befintliga grönstrukturen – inklusive vattenstråk och naturområden – ska utgöra en grund för stadsdelens planering. Förslag inkluderar även att låta faunadepåer (exempelvis dött ris) vara kvar, att bevara skogspartier som naturliga bullerskydd

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

mot E20 samt att utforma stadsdelen genom att skapa ”öar” som integreras med den redan befintliga naturen. På så sätt stärks och skyddas grönstrukturen samtidigt som den blir en naturlig del av stadsdelens utveckling.

Trygghet och tillgänglighet

Rekommendationerna framhåller vikten av att alla gemensamma ytor, såsom grönområden och parker, ska vara både trygga och tillgängliga för alla invånare. Trygghet och attraktivitet ska säkerställas året runt genom åtgärder som goda siktlinjer, naturvänlig belysning som inte stör omgivande ekosystem, samt en ren och välskött miljö.

Tillgänglighet är en annan central aspekt. Förslagen lyfter behovet av väl utformade gång- och cykelvägar som skapar kopplingar till aktivitetsstråk, centrum och områden som Petersburg. Dessutom betonas vikten av att grönytor vid vatten och skog utformas för att vara tillgängliga för personer med olika funktionsvariationer. Detta innebär exempelvis tillräckligt breda gångar, räcken och olika svårighetsnivåer, för att säkerställa att ingen exkluderas från att kunna njuta av områdets natur och rekreationsmöjligheter.

Multifunktionella grönområden med gemensamma ytor

Rekommendationerna betonar vikten av att planera grönområden med multifunktionalitet i fokus. Grönområden ska inte bara vara socialt attraktiva, exempelvis genom gångstråk, mötesplatser och rekreationsytor, utan också bidra till andra funktioner såsom klimatanpassning (t.ex. dagvattenhantering och värmereglering) och främjande av biologisk mångfald.

Exempel på detta inkluderar nyplanterad vegetation och träd som inte bara är dekorativa, ger skugga och hanterar vatten, utan också kan ha praktiska användningar, såsom ätbara fruktträd och bärbuskar. Det föreslås även att skapa ytor som kombinerar rekreation med stöd för biologisk mångfald, exempelvis ängsmarker med stigar och risstaket. Grönstrukturen kan förstärkas genom att integrera grönska och ekosystemtjänster längs byggnader och infrastruktur, såsom gröna tak och trädalléer vid gator och vägar.

Vidare lyfts behovet av att utveckla och förbättra befintlig natur, som planerade våtmarker eller Gällqvistabäcken som rinner genom området. Genom att ge dessa miljöer fler funktioner, exempelvis som aktivitetsparker, promenadstråk eller samlingsplatser, kan de bidra både till klimatanpassning och biologisk mångfald, samtidigt som de skapar sociala mötesplatser och en ökad hälsa för invånarna.

Dagvattenhantering

Dagvattenhantering är en central aspekt som genomsyrar många av de övriga rekommendationerna och klustren. På grund av hur många förslag som handlade om detta har det lyfts fram som ett eget kluster där medborgarberedningen betonar vikten av att hantera dagvatten och skyfall på ett hållbart och effektivt sätt.

Rekommendationerna fokuserar på att hantera dagvattnet ytligt snarare än att leda det till underjordiska ledningar. Förslagen innefattar lösningar som diken och rännstenar som naturligt transporterar vattnet vidare till bäckar, sjöar och våtmarker i området. Dessa ytliga system kan

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

dessutom användas till att bevattna växter och grönområden, vilket ger både ekologiska och ekonomiska värden.

Denna strategi är mer hållbar och ekonomisk och skapar även möjligheter att integrera dagvattenhanteringen som en synlig och pedagogisk del av stadsdelens utformning, vilket återkommer i kommande rekommendationer i workshops kring temat kretslopp.

Träd och bullervallar

Flera rekommendationer fokuserar på bullerdämpning längs E20 och lyfter fram vikten av att använda grönstruktur som en naturlig bullerdämpande lösning. Förslagen betonar behovet av att bevara befintlig skog vid vägen för att fungera som ett effektivt skydd mot buller.

Vidare föreslås skapandet av “trädvallar” som ett naturligt alternativ till traditionella bullerplank. Dessa lösningar erbjuder inte bara en estetiskt tilltalande och hållbar bullerdämpning utan kan också tjäna som biologiska korridorer och övergångar för djur. På så sätt bidrar trädvallarna både till att minska buller och till att främja biologisk mångfald i området.

Detta understryker vikten av att integrera multifunktionella och naturbaserade lösningar som tar hänsyn till både miljö och invånarnas trivsel.

Infrastruktur

Rekommendationerna kring infrastruktur kan grupperas i nedanstående fyra huvudsakliga kluster.

Närhet, mobilitetshubbar och kollektivtrafik

Rekommendationerna betonar vikten av att skapa närhet till grundläggande service som matbutiker och återvinningsstationer, samt att möjliggöra hållbara transportalternativ genom välplacerade mobilitetshubbar. Dessa hubbar kan erbjuda tillgång till delade transportmedel som cyklar, elcyklar, elsparkcyklar, bilar och skåpbilar. Det föreslås att en mobilitetshubb kan delas mellan områden som Djurgårdshage och Sörskogen för att maximera användning och effektivitet.

Mobilitetshubbarna syftar till att minska behovet av att äga privata fordon, vilket i sin tur minskar ytbehovet för parkering. Samtidigt kan de underlätta hållbara transportval, exempelvis genom säker förvaring av fordon som uppmuntrar fler att välja cykel eller gång.

När det gäller kollektivtrafik föreslås satsningar på frekventa och kostnadseffektiva turer, gärna med mindre fordon som självkörande minibussar. Fokus ligger på att skapa tillgängliga och hållbara transportlösningar som gynnar både miljön och invånarnas behov av enkel och pålitlig rörlighet.

Prioritera “lätt trafik” och gör det enkelt för gång och cykel

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

Rekommendationerna framhåller vikten av att utforma trygghetskapande gång- och cykelvägar som gör det enklare och mer attraktivt att gå och cykla än att använda bil. Speciellt betonas vikten av smidiga och säkra förbindelser till målpunkter som t.ex. centrum, Coop och Vilan.

Ett konkret förslag är att skapa nya kopplingar över eller under E20 för lätt trafik. Dessa kopplingar bör prioritera "lätt trafik" – alltså gång, cykel och t.ex. elsparkcyklar - samt kollektivtrafik. Samtidigt bör privat biltrafik hänvisas till alternativa längre vägar för att göra gång och cykel till det enkla och självklara alternativet. Genom att prioritera gång- och cykeltrafik skapas därmed en stadsdel där det är lätt att resa hållbart, vilket minskar miljöpåverkan och bidrar till ökad trygghet och trivsel.

Lugnt och barnsäkert, bilfria gårdar och lekfulla gator

Medborgarberedningen lyfter fram vikten av att skapa trygga och barnsäkra gatumiljöer där trafiken inte dominerar. En central idé är att anlägga bilfria gårdar, där gemensam parkering samlas utanför gårdsmiljöerna istället för längs bostadsgatorna.

Man föreslår även "lekfulla gatumiljöer" som inte bara fungerar som transportsträckor utan också uppmuntrar barn och vuxna att stanna upp och använda platsen för lek och social samvaro. Medborgarna vill inte ha mycket trafik igenom området och för att öka säkerheten föreslås "lugna gator" med begränsad trafik och låg hastighet, vilket gör det möjligt för barn att röra sig fritt utan att behöva korsa stora, trafikerade vägar.

Detta bidrar till en tryggare, mer trivsamt stadsdel för alla men framförallt för barnen där gatumiljön är anpassad för lek, vistelse och gemenskap.

Gångfartsområden

Medborgarberedningen framhåller vikten av att skapa gator med låga hastigheter, så kallade gångfartsområden, där trafikmiljön är trygg och anpassad för gåendes tempo. Förslagen lyfter vikten av att främja långsam trafik genom gatornas utformning, vilket kan inkludera smalare körfält som naturligt begränsar hastigheten.

Ett återkommande tema är att separera biltrafik från gång- och cykelvägar för att öka tryggheten, särskilt i bostadsområden. I vissa fall föreslås att biltrafik helt utesluts från de inre delarna av bostadsområden, med fokus på att prioritera gång och cykel.

Genom att skapa gångfartsområden och främja låg hastighet i stadsdelen stärks säkerheten och trivseln, samtidigt som det bidrar till en mer hållbar och tillgänglig trafikmiljö.

Bostäder

Rekommendationerna kring bostäder kan grupperas i nedanstående fyra huvudsakliga kluster.

Social inkludering och mixat boende

Medborgarberedningen betonar vikten av att främja social blandning i boendemiljön för att skapa en inkluderande och hållbar stadsdel. Detta innebär att erbjuda ekonomiskt tillgängliga bostäder som passar olika inkomstnivåer, generationsboenden som blandar åldersgrupper, flexibla boendelösningar för olika livssituationer samt särskilda boenden, såsom LSS.

För att säkerställa en social mix föreslås även att skapa mötesplatser och aktiviteter som främjar gemenskap och samverkan. Detta kan ske genom samarbete med föreningar, socialtjänsten och andra aktörer. Ett av förslagen lyfter vikten av att ställa krav på byggaktörer att ta socialt ansvar, exempelvis genom att inkludera en viss andel bostäder för specifika behov, såsom socialtjänstens eller LSS-boenden.

Denna mångfald av boendelösningar och sociala insatser är avgörande för att skapa en stadsdel där alla, oavsett livssituation eller bakgrund, känner sig välkomna och delaktiga.

Gemenskap, mötesplatser mellan hus (grönytor & felleshus)

Medborgarberedningen lyfter fram vikten av att skapa gemenskap och mötesplatser mellan bostäder för att stärka den sociala sammanhållningen i stadsdelen. Detta kan ske genom gemensamma ytor och lokaler som inbjuder till spontana och organiserade möten mellan invånarna.

Ett återkommande förslag är att skapa gemensamma byggnader, såsom vinterträdgårdar eller växthus, som fungerar som mötesplatser och sociala nav. Inspirerande exempel som lyfts fram inkluderar felleshus-konceptet i Vallastaden (Linköping) eller Boviera-modellen. Andra idéer omfattar takträdgårdar, kolonilotter och parkmiljöer med inslag av lekplatser, djurhållning eller co-living-koncept där gemensamma ytor är centrala.

Alla dessa förslag delar en gemensam ambition: att skapa boendemiljöer där grannar lätt kan träffas, lära känna varandra och bidra till en känsla av tillhörighet och gemenskap i stadsdelen.

Blandade bostadsformer/bebyggelse

Medborgarberedningen betonar vikten av att skapa en stadsdel med blandad bebyggelse och varierade bostadsformer. Detta innebär att både arkitektoniska uttryck och boendetyper ska kännetecknas av mångfald - där variation i färg, höjd, material och former harmoniserar med den omkringliggande naturen och terrängen, men också där hyresrätter, bostadsrätter och äganderätter blandas för en större social mångfald och inkludering.

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

Förslagen omfattar en mix av boendeformer såsom hyresrätter, bostadsrätter och äganderätter för att tillgodose olika behov och ekonomiska förutsättningar. Denna variation ska inte bara skapa en estetiskt tilltalande stadsdel utan även bidra till social integration och ge möjlighet för invånare med olika bakgrunder att bo och leva sida vid sida.

Gemensam estetik och sammanhållen grönstruktur

Medborgarberedningen understryker vikten av att stadsdelen, trots en blandning av boendeformer och sociala mötesplatser, ska präglas av en gemensam identitet. Denna identitet kan skapas genom enhetliga inslag i estetik, arkitektur och grönstruktur som knyter samman området och stärker känslan av att stadsdelen är en sammanhängande helhet.

Rekommendationerna lyfter fram hur en mix av olika typer av bebyggelse, från varierande våningsantal till olika bostadsformer, kan bindas ihop med genomtänkta placeringar och utformning av gemensamma grönytor. Dessa grönytor kan fungera som naturliga mötesplatser och stödja social integration.

Inspiration från naturens former och områdets historiska element föreslås som grund för att skapa ett sammanhållet och unikt uttryck i stadsdelen såväl som koncept kring cirkulära och självförsörjande kvarter. Placeringen av kvartersformer och gatustrukturer är också avgörande för att förstärka enhetligheten och ge stadsdelen en stark visuell och funktionell identitet.

Hälsa och social hållbarhet

Rekommendationerna kring Hälsa och social hållbarhet kan grupperas i nedanstående fyra huvudsakliga kluster.

Bjuda in till "platsbyggandet" & medskapa mötesplatser

Medborgarberedningen betonar vikten av att i ett tidigt skede bjuda in invånare till att medskapa mötesplatser och gemensamma ytor i stadsdelen, redan innan bostäder är färdigställda. Syftet är att bygga en gemensam identitet och skapa en känsla av tillhörighet till stadsdelen för en mångfald av invånare.

En viktig del av detta handlar om att involvera alla Skara-bor, såväl som föreningar, elever och nysvenskar, i aktiviteter och events för platsutveckling. Exempel på sådana aktiviteter kan vara medskapande design-workshops, där invånarna bidrar till utformningen av offentliga ytor och gemensamma mötesplatser, eller att tillsammans tillverka konst som stärker platsens identitet.

Kontinuerlig kommunikation med invånarna lyfts som en central aspekt för att främja engagemang och delaktighet under hela processen. Ett konkret förslag är att bjuda in invånarna till invigningen av stadsdelen med symboliska aktiviteter, såsom att ta med en egen spade. Vidare föreslås årliga evenemang, som exempelvis en "Djurgårdshage-dag", för att skapa en stark koppling mellan invånarna och platsen.

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

Medskapande aktiviteter kan både vara temporära och permanenta, från medskapande av mötesplatser i tidigt skede till mer långsiktiga dialoger kring utformning av offentliga ytor. Detta bidrar inte bara till ett gemensamt ägandeskap utan också till en inkluderande stadsdel där alla känner sig representerade.

Aktivitetshus, resurs-pooler samt djur & natur som mötesplatser

Medborgarberedningen framhåller vikten av att skapa inkluderande mötesplatser och delningstjänster som välkomnar både stadsdelens och kommunens invånare. Dessa mötesplatser ska främja gemenskap, samverkan och positiva normer, och bidra till att stadsdelen blir en attraktiv plats för alla.

Ett förslag är att etablera aktivitetshus som drivs av civilsamhället och fungerar som samlingspunkter för sociala aktiviteter. Dessa byggnader, som kan inkludera växthus eller multifunktionella lokaler, ska vara öppna även för invånare från andra stadsdelar. Vidare föreslås verktygs- och resurspooler och insatser kring delningsekonomi, där invånarna kan låna verktyg och andra resurser och därmed bidra till hållbarhet och samarbete samtidigt som man lär sig återbruka eller reparera.

Djur och natur lyfts fram som betydelsefulla katalysatorer för social sammanhållning. Exempel inkluderar en gemensam badsjö eller en mötesplats med aktiviteter kopplade till djur, såsom ett minizoo eller en 4H-gård. Dessa miljöer kan skapa naturliga mötespunkter för människor i olika åldrar och med olika bakgrunder, och bidra till en känsla av gemenskap och tillhörighet.

Genom att kombinera sociala mötesplatser med delningstjänster och naturupplevelser kan stadsdelen erbjuda en inkluderande och hållbar miljö som stärker både den sociala sammanhållningen och livskvaliteten för invånarna.

Aktivitetsplats och inkluderande mötesplatser och träffar (långt innan man flyttar in)

Medborgarberedningen understryker vikten av att etablera aktivitetsplatser och mötesplatser som främjar social inkludering och tillhörighet till stadsdelen. Dessa platser ska inte bara möjliggöra områdesaktiviteter och sociala sammankomster utan även skapa en naturlig samverkan mellan medborgare och föreningar, där man tillsammans arbetar för att inkludera och engagera alla i stadsdelen.

Man framhåller att trivsel och tillhörighet bör börja byggas redan innan stadsdelen är inflyttningsklar. Genom att arrangera träffar och evenemang, både före och efter inflyttning, kan grannar lära känna varandra och skapa en stark gemenskap från start. Exempel på sådana aktiviteter kan inkludera allt från spontana fritidsaktiviteter till mer organiserade evenemang och projekt.

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

Dessa rekommendationer knyter an till tidigare kluster om medskapande och gemenskap, men betonar särskilt betydelsen av att aktivera området i ett tidigt skede så att invånarna känner en stark tillhörighet och stolthet till Djurgårdshage.

Utforma för trygghet, tillhörighet och social mix

Medborgarberedningens sista medskick på temat lyfter vikten av att stadsdelen gestaltas och utformas för att främja social inkludering där alla känner tillhörighet och trygghet. Tidigare nämnda aspekter som belysning för ökad trygghet, attraktiva och tillgängliga miljöer samt rena och välskötta områden återkommer här, men kompletteras med ytterligare sociala dimensioner.

Det framhålls att stadsdelen ska vara kulturellt inkluderande och välkomnande för alla, oavsett bakgrund, ekonomiska förutsättningar eller funktionsvariationer. Mötesplatser både inom- och utomhus bör vara öppna och tillgängliga för alla, och en social mix av boenden är avgörande för att skapa ett inkluderande samhälle.

Ett särskilt fokus läggs på kvartersutformningen och gatunätets dragning. För att stärka känslan av samhörighet och integration i hela området bör återvändsgränder undvikas, och stadsdelen bör utformas så att människor naturligt rör sig genom hela området. "Ett område som hänger ihop" är en central tanke, där nätverket av gator och kvarter skapar en sammanhängande och inkluderande stadsdel som uppmuntrar till möten och rörelse.

Denna helhetssyn på trygghet, tillhörighet och social mix är en grundsten för att utveckla en levande, inkluderande och välkomnande stadsdel för alla invånare.

Matförsörjning, energi och kretslopp

Rekommendationerna kring "Matförsörjning, energi och kretslopp" kan grupperas i nedanstående fem huvudsakliga kluster.

Lokal energiproduktion och lagring samt energieffektiva långlivade hus

Medborgarberedningen framhåller vikten av lokal och förnybar energiproduktion som en central del av stadsdelens hållbarhet. Förslagen betonar särskilt användningen av solceller, både i parker och på hustak, som en huvudkälla för förnybar energi. Komplementära energilösningar som vindkraft, jordvärme/bergvärme och vattenmagasin för energilagring lyfts också fram.

En återkommande rekommendation är att den sol-el både ska produceras men också bör lagras lokalt, antingen genom gemensamma batterilösningar eller i enskilda hushåll, för att undvika effektbrist och optimera energianvändningen. Dessutom framhålls vikten av att placera hus och

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

byggnader med hänsyn till mikroklimat, som vind och sol, för att maximera energieffektivitet och minska energiförbrukning.

Ett förslag som sticker ut är att använda redan existerande resurser, som de metangasledningarna som passerar området, för att integrera fler energikällor i stadsdelen.

Husens utformning spelar en viktig roll i dessa rekommendationer. Taken kan användas som resurser för antingen solenergi och lagring eller grönytor som bidrar till klimatreglering och sociala funktioner som mötesplatser. Dessutom betonas valet av hållbara och långlivade byggmaterial, exempelvis trä med bra isolering, samt lösningar som värmepumpar och värmeåtervinning från avloppsvatten för att minimera energiförluster.

Genom att satsa på både förnybar energiproduktion och energieffektiva byggnader kan stadsdelen inte bara minska sin klimatpåverkan utan också främja en hållbar och kostnadseffektiv utveckling. Dessa lösningar bidrar samtidigt till stadsdelens resiliens och långsiktiga attraktionskraft.

Lokal småskalig odling och kompostering.

Medborgarberedningen betonar vikten av lokal småskalig odling och kompostering som en del av stadsdelens hållbarhet och resiliens. Förslagen omfattar odling för både individuellt bruk och gemensamma syften, samt som en möjlighet för sysselsättning och social inkludering.

Ett av de mest populära förslagen är att skapa sysselsättningsmöjligheter där pensionärer, arbetslösa, sjukskrivna eller personer med LSS-insatser kan delta i att sköta odlingar i området. Ett annat förslag är att genomföra en allmän upphandling för effektiv matproduktion och att redan i ett tidigt skede avsätta mark för dessa ändamål.

Ytterligare idéer inkluderar odlingsbara balkonger och tak, större växthus som är öppna för gemensam användning, samt centralt placerade odlingslotter som kan minska risken för skadegörelse. Gemensamhetsodlingar föreslås som en möjlighet för att skapa sociala möten och engagemang i stadsdelen. Man lyfter att gemensam odling kan ske i både växthus och friland i både stort och mindre format men att det är viktigt med en plan för att säkra delaktighet.

När det gäller kompostering lyfts rekommendationer kring att allt matavfall i området bör sorteras och nyttjas antingen som kompost eller som djurfoder. Man lyfter vikten av både individuella och gemensamma komposteringslösningar som bidrar till cirkulära flöden och minskat matsvinn eller utsläpp i stadsdelen.

Dessa initiativ främjar både ekologisk hållbarhet och social sammanhållning, samtidigt som de stärker invånarnas koppling till platsen. Resurser nyttjas effektivt och hållbarhet blir en naturlig del av vardagen.

Gemensamma förvarings- och försäljningsytor samt krisberedskapsrum

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

Medborgarberedningen lyfter fram vikten av att planera för gemensamma ytor som stöder både matförsörjning och krisberedskap. Förslagen betonar behovet av att skapa utrymmen där lokalt odlade produkter kan lagras och säljas, samtidigt som dessa ytor kan fungera som en del av stadsdelens krisberedskap.

Exempel på sådana lösningar inkluderar gårdsbutiker där invånarna kan köpa lokalt producerad mat och gemensamma matkällare eller jordkällare för förvaring av skörden. Dessa ytor skulle inte bara bidra till att minska matsvinn utan också ge invånarna möjlighet att hantera livsmedelsförsörjning lokalt under kriser.

Dessutom föreslås att dessa förvaringsytor integreras med skyddsrum där det också kan lagras vatten och energi för att säkerställa resiliens vid eventuella krissituationer. Förslagen pekar på både praktiska och sociala fördelar, där gemensamma ytor kan bidra till att stärka samhörigheten och tryggheten i stadsdelen samtidigt som de stöder hållbara lösningar för mat och resurser.

Dessa initiativ är en konkret del av medborgarberedningens vision om en självförsörjande och resilient stadsdel, där invånarna aktivt kan delta i att skapa ett tryggt och hållbart samhälle.

Delningsekonomi, återbruk och resurspooler

Medborgarberedningen betonar vikten av att integrera delningslösningar och återbruk i stadsdelens struktur för att främja hållbarhet, gemenskap och resurshushållning. Förslagen kretsar kring att skapa gemensamma utrymmen och plattformar där invånarna kan dela resurser, återanvända material och minska avfall.

Exempel på sådana lösningar är återbruksrum där saker som annars skulle slängas kan få nytt liv genom reparation och kreativt skapande. Verktygsbanker och resurspooler föreslås där invånarna kan låna verktyg, maskiner och annan utrustning, vilket minskar behovet av individuellt ägande och bidrar till smartare användning av resurser.

Ett annat förslag är att inrätta gemensamhetskök med tillgång till större köksmaskiner för att möjliggöra matlagning i större skala, vilket kan uppmuntra till gemensamma matlagningstillfällen och social samvaro. Dessutom föreslås kylskåp eller förvaringsutrymmen där invånarna kan lämna överbliven mat som kan användas av andra, vilket bidrar till att minska matsvinnet.

Dessa initiativ förstärker stadsdelens potential som en plats för delaktighet och hållbar utveckling, där gemensamma resurser och samverkan blir en naturlig del av vardagen. Genom att skapa lättillgängliga delningstjänster och utrymmen för återbruk kan stadsdelen inte bara minska miljöpåverkan utan också stärka gemenskapen mellan invånarna.

Pedagogiska lokala kretslopp (vatten, näring, material) och utbildningsinsatser

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

Medborgarberedningen understryker vikten av att integrera lokala kretslopp i stadsdelen på ett pedagogiskt och transparent sätt, där vatten, näring och material hanteras cirkulärt. Detta innebär inte bara att skapa tekniska lösningar utan även att öka medvetenheten och engagemanget bland invånarna genom utbildning och samverkan.

Förslagen inkluderar praktiska åtgärder som att samla och återanvända grävatten och regnvatten, använda förbränningstoalletter och installera minikomposter. Fler soptunnor med sortering för glas och metall föreslås för att underlätta återvinning direkt på plats och minska behovet av transporter.

Utöver detta lyfts den pedagogiska aspekten fram som en central del av kretsloppsarbetet. Förslag som att organisera kurser för återvinning och reparation, arrangera årliga föreläsningar för allmänheten och tydliggöra riktlinjer kring miljö och energi i stadsdelen lyfter vikten av att sprida kunskap och skapa engagemang.

En idé är att olika kvarter kan specialisera sig på olika bidrag till kretsloppen, som elproduktion, värme eller matförsörjning, vilket stärker känslan av samhörighet och delaktighet i stadsdelen. Samverkan med föreningar och företag för att utveckla kretsloppslösningar föreslås också, vilket bidrar till lokalt engagemang och innovation.

Slutligen betonas vikten av transparens i kretsloppet – invånarna ska ha insyn i vad som går in och ut i systemen, vilket skapar förtroende och förståelse. Genom dessa insatser kan stadsdelen bli en modell för hållbar utveckling och en inspirationskälla för andra samhällen.

Utbud och service

Rekommendationerna kring Utbud och service kan grupperas i nedanstående fyra huvudsakliga kluster.

Djur, natur, vatten för rekreation och hållbar livsstil

Medborgarberedningen lyfter fram Djurgårdshages unika potential att erbjuda ett utbud som bygger på platsens naturliga styrkor – djur, natur och vattenområden – och deras värde för både rekreation och en hållbar livsstil. Målet är att skapa en stadsdel där det är enkelt och inspirerande att leva hållbart, med grön och blå infrastruktur som stärker både miljön och det sociala livet.

Förslagen fokuserar på att utveckla områdets natur- och vattenresurser till sociala och rekreativa ytor. Exempel inkluderar badstrand med bastu och volleybollplan, en höghöjdsbana eller klättercentrum i skogen, hundrastgårdar, skogslekplatser och utegym. För att knyta samman området föreslås ett aktivitetsspår för motion och skidor som länkar till Petersburg.

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

Ett av de mest uppskattade förslagen är att skapa en liten djurpark i stadsdelen, något som återkommit som en favorit i tidigare workshops. Detta kan inte bara bli en plats för rekreation utan också en mötesplats som engagerar både barn och vuxna och stärker Djurgårdshages identitet.

Med dessa idéer kan Djurgårdshage bli ett exempel på hur man förenar hållbarhet med sociala och rekreativa värden, och samtidigt tillföra något unikt till Skaras utbud.

Tidig planering för flexibla lokaler med rimliga hyror och gemensamma ytor

Medborgarberedningen understryker vikten av att redan i ett tidigt skede planera för flexibla lokaler med rimliga hyror och att skapa förutsättningar för gemensamhetsytor och mötesplatser både inomhus och utomhus. Förslagen betonar att tillgängligheten till dessa lokaler och ytor ska möjliggöra både kommersiella och sociala verksamheter, vilket kan bidra till en levande och inkluderande stadsdel.

Ett av de mest prioriterade förslagen är just rimliga hyror kombinerat med lokaler som kan anpassas efter behov över tid. Detta ger bättre förutsättningar för caféer, idrotts- och föreningsliv, aktivitetshus och andra typer av verksamheter att etablera sig. Dessutom framhålls vikten av att dessa planer inkluderas tidigt i byggprocessen, exempelvis genom att använda bottenvåningar för verksamheter som kan bidra till stadsdelens dynamik och samhörighet.

De sociala verksamheterna, som gemensamhetslokaler och ytor för föreningar och civilsamhället, framhålls som en viktig del i att stärka lokalsamhället och skapa ett utbud som kompletterar det som redan finns i Skara. Dessutom betonas möjligheten att genomföra kommersiella verksamheter som kan dra nytta av Djurgårdshages naturnära läge och unika karaktär.

Sammanfattningsvis visar förslagen på vikten av att planera flexibla och tillgängliga lokaler och ytor, med syfte att skapa en stadsdel med varierat utbud och stark social sammanhållning.

Gemensamhetsytor för civil beredskap och delningstjänster

Medborgarberedningens tredje medskick inom temat utbud och service lyfter behovet av gemensamhetsytor som främjar både en hållbar livsstil och social samvaro. Förslagen handlar om att skapa ytor och tjänster som underlättar delningsekonomi och återbruk, men som också stärker områdets civila beredskap.

Exempel på gemensamhetsytor inkluderar stora växthus, aktivitetshus och så kallade "felleshus", där invånare kan samlas för gemensamma aktiviteter eller sociala möten. Andra förslag nämner resurspooler för delning av verktyg och utrustning, folkkök där gemensam matlagning kan ske, och flexibla samlingslokaler som kan användas eller bokas av alla. Utomhus

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

föreslås odlingsytor, umgängesplatser och områden för byteshandel och delningsekonomi som inte behöver kopplas till kommersiella verksamheter.

Ett särskilt uppmärksammat förslag i detta kluster handlar om att förbättra krishantering för personer med funktionsnedsättningar. Här föreslås att frivilliga och volontärer kan skapa ett nätverk för att snabbt hjälpa dem som inte själva kan hantera akuta situationer.

Sammanfattningsvis betonar detta kluster vikten av att skapa inkluderande och funktionella gemensamhetsytor som stärker både den sociala sammanhållningen och förmågan att hantera kriser, samtidigt som de bidrar till en hållbar livsstil.

Närhet till samlad service och goda kommunikationer (GC & hållbar mobilitet)

Medborgarberedningens fjärde medskick handlar om vikten av att samla den mest nödvändiga servicen på lättillgängliga platser och säkerställa goda kommunikationer genom gång- och cykelvägar (GC) samt kollektivtrafik och mobilitetslösningar.

Förslagen lyfter att grundläggande service bör vara samlad inom gångavstånd, såsom fordonspooler (bil, elcykel, skåpbil och släp), postlådor och paketskåp, busshållplatser, förskolor och skolor. Flera förslag förespråkar även att service-enheter kombineras med sociala mötesplatser som caféer, vilket skapar en naturlig plats för interaktion. Närhet specificeras ofta som en radie på maximalt 500 meter från bostäder till exempelvis barnomsorg eller sociala centra.

Utöver service betonas vikten av goda kommunikationer, särskilt genom säkra och attraktiva GC-stråk som kopplar bostadsområden till centrum och friluftsområden som Petersburg. Kollektivtrafiklösningar nämns också, med förslag om frekventa turer och samordning av mobilitetstjänster för att minska bilberoendet.

Sammanfattningsvis understryker detta kluster behovet av att kombinera närhet till samlad service med hållbara transportlösningar, vilket inte bara gynnar bekvämlighet och miljö utan även stärker den sociala gemenskapen i området.

Kommersiell och social verksamhet som kompletterar

Medborgarberedningens femte medskick handlar om att skapa kommersiell service som kompletterar det befintliga utbudet i Skara, samtidigt som det stödjer social inkludering och hållbarhet. Förslagen inkluderar idéer som pop-up-butiker, där nya och befintliga butiksägare kan etablera sig flexibelt, samt ytor för företag och matmarknader för försäljning av lokalt producerade varor.

Vissa grupper föreslår större kommersiella verksamheter, exempelvis en etablering som IKEA, vilket anses saknas i Skara idag. Andra förslag fokuserar på tillgängliga lösningar som 24/7-butiker, vilket skulle förbättra tillgången till dagligvaror i stadsdelen.

Ett unikt inslag i detta kluster är idén om att skapa enkla och tillgängliga jobb som en språngbräda in på arbetsmarknaden. Detta betonar hur kommersiellt och socialt utbud kan bidra till ökad social hållbarhet och inkludering, vilket gör att stadsdelen kan fungera som en plattform för utveckling och gemenskap för invånarna.

Sammanfattningsvis föreslås en balanserad mix av kommersiell och social verksamhet som både stärker stadsdelens identitet och kompletterar det övriga utbudet i Skara, med fokus på flexibilitet, lokal förankring och inkludering.

Kompletterande dialoginsatser

Elevernas önskemål för området präglas av variation, trygghet och en stark koppling till naturen. De vill se en blandning av bostadstyper och aktiviteter som passar alla åldrar, samt gröna ytor där man kan umgås, leka och vara aktiv året runt. Trygga gång- och cykelvägar, spontana mötesplatser och tillgänglig service som butiker och caféer är viktiga inslag för att skapa ett levande och inkluderande område. Hållbarhet lyfts fram genom förslag på solceller, odlingsmöjligheter och energieffektiva lösningar. Visionen är en stadsdel där människor kan mötas, känna sig trygga och delta i aktiviteter som stärker gemenskap och livskvalitet.

Dialoglabb – barn och unga

Bostäder

Barn och ungdomar vill ha en blandning av bostäder i området, inklusive hus, radhus, lägenheter och sommarstugor. Lägenhetshusen bör inte vara för höga (max tre våningar). Bostadsområdena ska vara luftiga med gröna ytor och tillgång till aktiviteter som knyter an till naturen, exempelvis vandringsleder, sportplaner och spännande inslag som höghöjdsbanor. Det är viktigt med service som matbutik, kiosker och fikaställen inom gångavstånd.

Gemenskap och rörelse

Det efterfrågas mötesplatser och aktiviteter som är gratis och öppna för alla åldrar. Förslag inkluderar fritidslokaler för pingis och biljard, parkourbanor, skateboardparker och sportanläggningar. Aktiviteterna ska inte behöva förbokas. Trygga och lättillgängliga områden för både spontanidrott och socialt umgänge lyfts fram som viktiga för att stärka gemenskapen.

Gång-, cykel- och bilvägar

Trygghet och säkerhet är centrala för gång- och cykelvägar. Vägarna bör vara breda, väl upplysta och säkra att använda både för transport och nöje. Det föreslås action-pump tracks för äldre barn och fler tunnlar istället för broar, som upplevs tryggare. Hastighetsbegränsningar för biltrafik och smidiga vägar mellan områden prioriteras.

Bondekvarter

Det finns önskemål om att integrera områdets historiska anknytning till lantbruk genom besöksbondgårdar, odlingslotter och aktiviteter kopplade till djur och jordbruk. Förslagen inkluderar kvartershöns, odling för alla boende och temalekplatser med bondgårdsinspiration. Solceller och energieffektiv belysning föreslås för hållbarhet.

Handel och service

Eleverna önskar ett levande område med butiker, caféer och restauranger. Förslag inkluderar 24/7-butiker, sportbutiker och nattliv, samt service som vårdcentral, skolor och laddstationer.

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

Området ska vara tillgängligt och tryggt med belysning och öppna ytor för rörelse och socialt liv.

Grönområden och skog

Grönområden ska ha aktiviteter för alla åldrar, från lekplatser och grillplatser till sportanläggningar och vandringsleder. Förslag inkluderar badplatser med hopptorn, trampbåtar, discgolf och tematiska skogsbanor. Området ska erbjuda både rekreation och möjlighet att umgås.

”Dialoglabb - nysvenskar”

Dialoglabben med nya svenskar har ännu inte genomförts vid tiden för denna rapport, men planeras att kompletteras vid ett senare tillfälle. Deras tankar, synpunkter och idéer kommer att inkluderas i ett uppdaterat underlag för att säkerställa ett brett och inkluderande perspektiv.

5. Analys och principer

Från rekommendationer till principer

I det föregående kapitlet har de kluster av rekommendationer som identifierats genom medborgarberedningens arbete presenterats. I detta kapitel analyseras kluster och röda trådar och dessa tolkas till principer som fångar de viktigaste insikterna och medskicken. Principerna är direkt baserade på de rekommendationer som fått störst stöd bland medborgarna och har sammanställts med hjälp av tjänstepersoner med expertis inom samhällsplanering.

Nedan presenteras principerna som summerar och förtydligar de centrala medskicken från medborgarberedningen, strukturerade utifrån varje tema i planprogramsarbetet. Dessa principer fungerar som en vägledning för att säkerställa att invånarnas röster tas tillvara i den fortsatta utvecklingen av Djurgårdshage.

Röda trådar

När samtliga workshops från medborgarberedningen och kompletterande dialoginsatser sammanställs, framträder tydliga mönster och återkommande teman. Dessa "röda trådar" speglar medborgarberedningens prioriteringar och återkommer även i dialoglabbet med barn och unga. De har dessutom varit en viktig utgångspunkt i arbetet med att bearbeta och formulera de principer som presenteras i detta kapitel.

Röda trådar från medborgarberedningen

Följande röda trådar har identifierats genom en tematisk sammanställning av samtliga rekommendationer från medborgarberedningens workshops. Syftet med denna analys är att tydliggöra återkommande mönster och säkerställa att principerna och medskicken i rapporten grundar sig på medborgarnas egna prioriteringar. Detta ger en stabil grund för att ta med dessa insikter vidare i arbetet med planprogrammet för stadsdelen.

De röda trådarna presenteras nedan i fallande ordning baserat på antalet röster i procent utifrån samtliga workshops (vilket syns inom parentes):

1. **Multifunktionella ytor i hus och landskap** (57%)

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

Skapa ytor som fyller flera funktioner, både inomhus och utomhus, och som stödjer sociala, ekologiska och ekonomiska behov. Detta kan innebära fler funktioner på samma yta samtidigt men också flexibilitet i användandet över tid, såsom olika typer verksamhet dagtid och kvällstid, olika användning sommar och vintertid av t.ex. växthus eller popup-lokalerna.

2. Naturnära och naturbaserade lösningar (46%)

Prioritera att bevara och stärka naturen och ekosystemtjänsterna genom att integrera naturbaserade lösningar för klimatanpassning, biologisk mångfald och rekreation.

3. Social inkludering och boendemix (42%)

Främja social blandning genom varierade bostadsformer och mötesplatser som integrerar olika grupper i samhället och uppmuntrar dem att röra sig i hela stadsdelen.

4. Mötesplatser och gemensamma ytor (40%)

Skapa inkluderande mötesplatser som stärker gemenskapen och möjliggör möten mellan invånare. Detta är en grund för social sammanhållning och det unika utbudet i stadsdelen.

5. Delningsekonomi och cirkulär stadsdel (32%)

Stöd delningsekonomi, lokal produktion och lagring av energi och cirkulära lösningar för att främja hållbarhet och resursoptimering i stadsdelen.

6. Mat, odling, djur och grönytor (31%)

Integrera lokala odlingar, grönytor och aktiviteter kopplade till djur och matförsörjning för en ökad hållbarhet, resiliens och gemenskap i stadsdelen.

7. Aktiviteter för att lära känna grannar (31%)

Skapa möjligheter för planerade och spontana aktiviteter som bygger relationer och främjar känslan av tillhörighet och samhörighet både hos boende och besökare i Djurgårdshage.

8. Gång- och cykelvänligt (25%)

Prioritera gång- och cykelvägar för att minska bilberoendet och öka tillgängligheten på ett hållbart sätt genom att göra det enklare och attraktivare att gå och cykla än att ta bilen.

9. Trygghet och tillgänglighet (18%)

Utforma stadsdelen med fokus på trygghet, universell tillgänglighet och en inkluderande miljö för alla. Oavsett funktionsvariation, kulturell bakgrund ska man känna sig välkommen.

10. Medskapande platsutveckling (11%)

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

Involvera medborgarna tidigt i utformningen av stadsdelen genom medskapande processer och dialog. Det kan vara både dialog kring utformning eller att bygga saker tillsammans.

Sammanfattningsvis så visar dessa röda trådar på medborgarnas vision om en hållbar, inkluderande och naturnära stadsdel som främjar gemenskap och livskvalitet. De utgör en solid grund för det fortsatta arbetet med Djurgårdshage.

Röda trådar i dialoglab

Kompletterande dialoginsatser med “mobilt dialoglab” med barn och unga lyfter flera röda trådar som överensstämmer med medborgarberedningens röda trådar. Exempel på överensstämmelser inkluderar:

- **Grönstruktur och naturnära lösningar:** Vikten av att bevara och utveckla gröna områden som är multifunktionella och tillgängliga för alla, vilket också lyfts i medborgarberedningens rekommendationer.
- **Social inkludering och gemenskap:** Skapandet av mötesplatser och aktiviteter som bidrar till social samvaro och gemenskap, även för olika åldersgrupper.
- **Mobilitet och gång-/cykelvänlighet:** Betoningen på säkra gång- och cykelvägar samt hållbara transportlösningar återkommer som ett viktigt tema.
- **Delningsekonomi och hållbar livsstil:** Förslag på lösningar som inkluderar delningsekonomi, lokala odlingar och gemensamma resurser.
- **Aktivitetsbaserade miljöer:** Idéer om aktivitetsplatser som höghöjdsbanor, skateparker och lekplatser, vilket överensstämmer med visionen om multifunktionella områden.

Har barnen ytterligare medskick?

Rapporten från det mobila dialoglabbet lyfter flera unika teman som inte betonas på samma sätt i medborgarberedningens rekommendationer:

1. **Sociala aktivitetsplatser för barn och unga:** Fokus på aktiviteter som är tillgängliga, spontana och inkluderar fritidslokaler och lekfulla ytor som höghöjdsbanor. Lekfulla mötesplatser för både organiserade och spontana möten, med stark betoning på gemenskap. De yngre barnen betonar att det behövs ett nytt Stureplan där alla åldrar känner sig inkluderade för fritidssysslor eller spontanidrott som kompletterar Vilan och Stureplan med öppettider som passar åldersgruppen.
2. **Bonde-temat och historisk koppling:** Förslag om att integrera bondgårdar, odlingar och gemensam djurhållning som en del av stadsdelens historiska identitet lyfts fram. Barnen lyfter även lekplatser med bondgårdstema.
3. **Trygghet och tillgänglighet ur barnperspektiv:** Säkra och upplysta gång- och cykelvägar för att främja självständig rörelse. Att kunna röra sig på egen hand mellan hem, skola och fritidsaktiviteter kräver att barnen känner sig trygga.
4. **Utbud och service även för ungdomar:** Önskemål om nattliv, dygnet runt-butiker och integrerade lokala caféer och restauranger. Nattliv betonas särskilt av de äldre eleverna i gymnasiet.

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

5. **Vatten- och grönområden för hela familjen:** Maximera användningen av naturliga resurser med badplatser och vattenbaserade aktiviteter där barn och vuxna stormtrivs.

Dessa insikter kompletterar tidigare material och stärker stadsdelens potential som en inkluderande och livfull plats.

Principer

Grönstruktur

Prioritera bevarande och planera grönstrukturen först

Rekommendationerna sammanfattas i en princip som betonar att bevarandet av grönstruktur bör prioriteras framför nybyggnation av infrastruktur eller bebyggelse. Planeringen av stadsdelen bör alltså utgå från befintlig grönstruktur i första hand för att i nästa steg integrera infrastrukturen och bebyggelsen på ett hållbart sätt.

God gestaltning för både natur, trygghet och tillgänglighet

Denna princip lyfter vikten av god gestaltning som främjar trygghet och universell tillgänglighet längs viktiga stråk – både inom stadsdelen och mellan rekreationsområden och centrum. Gestaltningen av dessa stråk bör ta hänsyn till både naturens förutsättningar och trygghet & tillgänglighet, exempelvis genom att använda belysning som inte orsakar ljusföroreningar eller naturliga gång och cykelstråk som ändå bidrar till trygghet och tillgänglighet under hela året.

Skapa multifunktionella grönytor med fler ekosystemtjänster

Principen betonar behovet av multifunktionella grönytor som integrerar folkhälsa, klimatanpassning och biologisk mångfald. Dessa tre aspekter kan brytas ned i funktioner utifrån begreppet ekosystemtjänster och man kan och bör beräkna värdet av dessa före och efter byggnation och sträva efter en nettopositiv påverkan.

- **Skapa fler funktioner i befintlig grönstruktur och tillskapa nya områden:**
Planeringen bör både tillskapa ny grönstruktur och förbättra funktionerna i befintlig grönstruktur för att möta behov kring både folkhälsa, klimatanpassning och biologisk mångfald. I första hand bör befintlig grönstruktur bevaras och förstärkas med fler ekosystemtjänster. Vid nybyggnation bör man skapa helt ny grönstruktur för att klimatanpassa bostadsområdet och nå folkhälso- och miljömål. Exempel på naturbaserade lösningar som föreslås är trädalléer, grönska längs gator & stråk, gröna tak & väggar, områden för odling och dagvattenhantering.
- **Använda naturbaserade lösningar i första hand:**
Denna princip betonar att naturbaserade lösningar, såsom att använda grönstruktur och träd för bullerdämpning och dagvattenhantering, bör prioriteras framför artificiella alternativ som bullerplank och ledningar. Naturbaserade lösningarna som är multifunktionella (inte bara dämpar buller eller hanterar regnvatten utan också bidrar till biologisk mångfald och ekosystemtjänster) bör alltid prioriteras när det är möjligt.

Integrera blå infrastruktur och “öppen dagvattenhantering”

Principen sammanfattar vikten av att integrera blå infrastruktur i stadsdelens planering. Genom att använda öppen dagvattenhantering och naturbaserade lösningar kan vatten fångas, fördröjas och nyttjas där det behövs, vilket minskar effekterna av både torka och översvämningar.

Infrastruktur

Mobilitetstjänster bör prioriteras och samlas på utvalda platser

Denna princip betonar vikten av att prioritera mobilitetstjänster och samla dem på strategiska platser, som mobilitetshubbar med fordonspooler, smart förvaring och hållplatser för kollektivtrafik. Detta kan minska bilägandet, frigöra ytor från parkering och samtidigt främja hållbara transportalternativ som gång och cykel.

Prioritera "lätt trafik" och gör det enkelt för gång och cykel

Här framgår en tydlig princip om att prioritera lätt trafik (gång, cykel, elsparkcykel) och kollektivtrafik i stadsdelen. Målet är att göra det enklare och mer attraktivt att gå och cykla än att använda bil, vilket gynnar både miljön och invånarnas hälsa.

Prioritera barnperspektivet i planering och gestaltning av gator

Denna princip fokuserar på att lyfta fram barnperspektivet i stadsplaneringen. Gator och gårdar bör utformas för att prioritera lek och vistelse snarare än trafik, genom att skapa bilfria och lugna gårdar och gator som är säkra och inbjudande för barn och familjer. Barnperspektiv inkluderar att vuxna tänker som barn men även att barnen involveras i utformning och planering.

Prioritera gågator, gångfartsområden och lågfartsgator

Principen här är att i största möjliga utsträckning prioritera gågator, gångfartsområden och lågfartsgator i stadsdelen. Genom väl genomtänkt gestaltning av gaturummet bör trafikmiljön anpassas för att ge företräde åt gående eller cyklisters tempo och skapar en trygg och trivsamt miljö.

Bostäder

Verka för social inkludering genom mångfald av boenden och utbud

Denna princip betonar vikten av att skapa förutsättningar för social inkludering och integration genom en blandning av olika boendeformer och mötesplatser. Målet är att främja samhörighet mellan olika sociala grupper så att de bor och lever sida vid sida utan segregation.

Skapa mötesplatser inuti, ovanpå och mellan husen

Principen lyfter fram betydelsen av mötesplatser både inuti, ovanpå och mellan husen, samt i gemensamma grönområden. Dessa ytor ska skapa möjligheter för människor från olika delar av Skara och Djurgårdshage att mötas och umgås, vilket stärker den sociala gemenskapen.

Blanda bebyggelsestyper och boendeformer

Denna princip handlar om att skapa variation i stadsdelens utformning genom blandade bostadsformer och bebyggelse. Det inkluderar variation i arkitektur, material, färg och form samt en blandning av finansierings- och ägandemodeller för att tillgodose olika behov och förutsättningar för olika målgrupper och skeden av livet.

Enhetlig gestaltning och sammanbindande grönytor

Principen sammanfattar behovet av att skapa en enhetlig stadsdel där variation i bostadstyper och arkitektur binds samman med grönstruktur och en gemensam estetik och gestaltning. En helhetskänsla i stadsdel kan åstadkommas med färg-, form- och materialval, kvartersformer eller liknande som ger god helhetsverkan. Tillsammans med koncept kring t.ex. cirkularitet, delningsekonomi, självförsörjning och sammanhängande grönområden bidrar det till en stark identitet för området.

Hälsa och social hållbarhet

Arbeta med platsutveckling och medskapande av mötesplatser

Denna princip handlar om att involvera invånarna tidigt i stadsdelens utveckling genom medskapande processer. Offentliga ytor och mötesplatser bör i möjligaste mån utformas och byggas i samarbete med invånare via aktiviteter som främjar delaktighet och engagemang i stadsdelen. Medskapande av utformning och byggnation bidrar till att fler känner ett ägandeskap och tillhörighet till stadsdelen och bryr som om att det är rent, fint och tryggt.

Utforma inkluderande mötesplatser öppna för alla Skarabor

Principen betonar vikten av att skapa inkluderande mötesplatser öppna för alla invånare som stärker den sociala sammanhållningen i hela Skara kommun. Genom mötesplatser öppna för andra stadsdelar och tätorter, gemensamhetsytor och aktiviteter med inslag av delningsekonomi, djur och natur kan både trivsel och samhörighet mellan invånare öka och risken för segregation minska.

Skapa aktivitetsplatser och mötesplatser före och efter inflyttning

Denna princip lyfter vikten av att etablera aktivitetsplatser och mötesplatser som är tillgängliga redan innan inflyttning och fortsätter att aktiveras under och efter etableringen av stadsdelen. Detta stärker invånarnas känsla av tillhörighet och trivsel från ett tidigt skede.

Utforma för trygghet, tillhörighet och social mix

Principen sammanfattar behovet av att utforma stadsdelens bostäder, kvarter och gatunät på ett sätt som främjar trygghet och social integration. Gestaltningen bör uppmuntra en mångfald av människor att både bo i och röra sig genom hela stadsdelen, samt besöka dess mötesplatser och gemensamma ytor.

Matförsörjning, energi och kretslopp

Bidra till lokal energiförsörjning i Skaraborg samt energieffektivt & cirkulärt byggande

Denna princip handlar om att stödja lokal energiförsörjning genom att optimera placeringen och utformningen av hus och kvarter för gynnsamt mikroklimat, producera och lagra förnybar energi lokalt samt nyttja restflöden och spillvärme. Byggnation bör ske energieffektivt och cirkulärt med material av hög kvalitet utifrån ett livscykelperspektiv.

Tidigt avsätta ytor för lokal odling och kompostering

Principen lyfter vikten av att i ett tidigt skede planera och avsätta ytor för lokal odling och kompostering, både för individuellt och gemensamt bruk, samt som en möjlighet för sysselsättning och socialt engagemang.

Planera ytor till försäljning och lagring av mat för krisberedskap

Denna princip betonar behovet av gemensamma ytor och byggnader för förvaring och försäljning av lokalt producerad mat, samt platser för krisberedskap där mat, vatten och energi kan lagras för att öka stadsdelens resiliens.

Planera ytor för återbruk och delningsekonomi

Principen fokuserar på att skapa ytor och lokaler för delningsekonomi och återbruk, som bidrar till att sluta både tekniska kretslopp (verktyg och maskiner) och biologiska kretslopp (t.ex. minskat matsvinn). Detta stärker social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet i stadsdelen.

Arbeta med pedagogiska & transparenta kretslopp och utbildningsinsatser

Slutligen betonar principen vikten av pedagogiska och kommunikativa insatser för att främja kretsloppstänkande. Detta inkluderar transparens och medskapande där olika kvarter och aktörer bidrar till kretsloppen för vatten, näring och material. Målet är att minimera avfall och maximera återanvändning, vilket bidrar till en helhetslösning för tekniska och biologiska kretslopp.

Utbud och service

Nyttja platsens naturnära förutsättningar för att skapa ett unikt utbud

Denna princip betonar vikten av att utnyttja platsens unika egenskaper för att skapa service och utbud kopplat till djur, natur och vatten. Detta ska stödja rekreation och en hållbar livsstil för både invånare och besökare.

Tidigt planera för flexibla lokaler och rimliga hyror

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

Principen handlar om att i ett tidigt skede planera för flexibla lokaler med rimliga hyror som enkelt kan anpassas för olika behov över tid. Dessa lokaler ska kunna fyllas med både kommersiella och sociala verksamheter som stöttar stadsdelens utveckling.

Planera för gemensamma ytor för delningsekonomi och civil beredskap

Denna princip lyfter vikten av att skapa gemensamma ytor, både inomhus och utomhus, för sociala verksamheter som stärker delningsekonomi, social sammanhållning och civil beredskap. Dessa ytor ska främja samverkan och bidra till en resilient stadsdel.

Planera området så att “sociala centrum” finns inom gångavstånd

Principen framhåller att stadsdelen bör planeras så att både nödvändig service - som postutlämning, mobilitetstjänster, ev. försäljningsplatser för mat - såväl som delningstjänster, gemensamma ytor och sociala mötesplatser för olika åldersgrupper, finns inom gångavstånd (cirka 500 meter) från de flesta bostäder. Dessutom bör det finnas goda gång- och cykelkopplingar till övriga Skara för att stärka tillgången till stadens övriga utbud.

Kommersiell och social verksamhet som kompletterar Skara

Slutligen betonar denna princip att stadsdelen bör ge plats för kommersiella och sociala verksamheter som kompletterar det befintliga utbudet i Skara. Detta kan inkludera både större och mindre lokaler och ytor för försäljning av varor, tjänster och upplevelser – med fokus på allt från mat och reparationer till aktiviteter kopplade till djur, natur och rekreation.

Genomförbarhet och samsyn**Deltagarna är eniga kring förslagen**

Både medborgarberedningen och dialoglabbet med barn och unga visar en samsyn kring de viktigaste prioriteringarna. Även om små detaljer skiljer sig, finns en tydlig överensstämmelse i de stora medskicken. Röda trådar framträder kring att prioritera gång- och cykelvänliga lösningar, skapa tillgängliga och trygga rekreationsområden för alla åldrar året om, bevara och utveckla grönområden, samt arbeta med lokal mat och energi. Andra gemensamma prioriteringar är blandningen av bostäder och social inkludering, mötesplatser och medskapande processer, samt utbud och service som kompletterar befintliga behov.

Dessutom finns specifika rekommendationer där barn och vuxna påfallande ofta är överens om detaljer i unika lösningar. Det är särskilt anmärkningsvärt att denna samsyn har uppnåtts utan att medborgarberedningen haft tillgång till resultat från dialoglabbet, vilket ytterligare stärker de gemensamma medskicken som framkommit oberoende av varandra.

Olikheter i dialog med elever och vuxna

Dialogerna med elever och vuxna visar vissa skillnader i fokus och prioriteringar. Medan medborgarberedningen ofta går djupare in på hållbarhetsfrågor och ger konkreta förslag kring social inkludering, mötesplatser och ytor för delningsekonomi, har eleverna främst fördjupat sig i aktiviteter och fritidsutbud för barn och unga samt vad som idag saknas för deras åldersgrupper.

Skillnader framträder även i detaljer som höjden på byggnader och lösningar för kopplingar över eller under E20. Barnen tenderar att föredra färre våningar och känner sig tryggare med tunnlar istället för broar, medan vuxna är mer neutrala eller föredrar broar. Eleverna har också lyft idéer som nattklubbar och spontanidrottsplatser som saknas i Skara, medan badsjöar och höghöjdsbanor är förslag som båda grupperna har gemensamt.

En viktig faktor är den tidsram som dialogerna genomfördes inom. Eleverna hade betydligt kortare tid, två timmar, jämfört med medborgarberedningens sex sessioner på vardera 2,5 timmar. Trots detta har eleverna presenterat seriösa och genomförbara förslag av hög kvalitet. Skillnaderna visar också på värdefulla insikter ur ett barnperspektiv, där lägre byggnadshöjder och mindre höjdskillnader kan bidra till en ökad känsla av trygghet för barn.

Det finns dock en stark samsyn mellan grupperna kring frågor som lägre hastigheter på gator, uppmuntran till gång- och cykeltrafik samt vikten av att integrera barnperspektivet i stadsdelens utformning. Dessa insikter är centrala för att skapa en inkluderande och trygg stadsdel för alla åldrar.

Medborgarberedningen är överens

Inom medborgarberedningen har det ibland funnits variationer i åsikter både inom och mellan grupper, men detta har inte påverkat den slutliga prioriteringen av rekommendationer i helgrupp. Trots olika perspektiv har tydliga kluster av idéer och prioriteringar vuxit fram. Under processen har grupperna genom diskussion och gemensamma överväganden utvecklat sina rekommendationer, vilket har resulterat i en hög grad av samsyn och kollektiv intelligens.

De tydliga röda trådarna mellan grupperna visar på en överensstämmelse i de övergripande förslagen, även utan direkt samordning mellan grupperna. I de få fall där oenighet förekommit har det främst rört specifika frågor, exempelvis val av energislag eller transportlösningar. Vissa grupper har förespråkat en mer konventionell hållning, som att behålla alla transportslag i framtiden, medan andra varit mer nytänkande och betonat hållbara alternativ som gång, cykel och kollektivtrafik.

Denna samsyn inom medborgarberedningen stärker förslagets legitimitet och understryker vikten av de gemensamma teman som framkommit genom processen.

Relevans och genomförbarhet utifrån stadsplanerings-perspektiv

Medborgarberedningens rekommendationer visar på en hög grad av relevans och genomförbarhet utifrån ett stadsplaneringsperspektiv. Förslagen kring grönstruktur ligger i linje med Naturvårdsverkets vägledningar, som betonar vikten av att integrera hälsa, klimatanpassning och biologisk mångfald. Medborgarnas idéer om multifunktionella grönområden är både genomförbara och ger stora mervärden, även om vissa lösningar kräver investeringar. Att inte beakta dessa principer riskerar att leda till både ekonomiska och ekologiska förluster på sikt.

Rekommendationerna kring infrastruktur, såsom gång- och cykelvägar och hållbara mobilitetslösningar, har fått stöd från experter som lyfter fram att medborgarnas förslag speglar de slutsatser som konsulter ofta når efter omfattande analyser. Förslagen är innovativa och genomförbara, även om de kräver en systemövergripande förändring för att möta framtidens mobilitetsutmaningar i Skara. Dessa idéer kan utgöra en stark grund för kommunens strategiska arbete med mobilitet och gatustruktur eller gatugestaltning.

Vad gäller bostäder är rekommendationerna lika relevanta och välgrundade. De tar upp social inkludering, mötesplatser och arkitektoniska lösningar som speglar aktuella trender och det nuvarande kunskapsläget inom hållbar stadsutveckling. Förslagen understryker också vikten av att utnyttja stadsdelens naturnära läge för att skapa en hållbar och attraktiv boendemiljö som möter framtidens behov.

Inom teman som matförsörjning, energi och kretslopp samt social hållbarhet framträder också genomförbara och innovativa förslag. Även om vissa delar, som matförsörjning, kunde ha utforskats mer på djupet, erbjuder rekommendationerna en solid grund att bygga vidare på. Förslagen bidrar till en ökad resurseffektivitet, resiliens och långsiktig hållbarhet och är därmed fullt rimliga för en kommun som Skara.

Exempel på detta är medborgarberedningens fokus på sociala mötesplatser, blandning av bostadstyper och utformning av kvarter och gatustruktur. Rekommendationerna betonar även vikten av tidig platsutveckling och krav på socialt ansvar hos byggherrar, vilket ger kommunen verktyg att påverka både tidigt i planeringsprocessen och senare i genomförandefasen. Inom matförsörjning lyfts småskalig lokal odling och gemensamma odlingsytor med en plan för högt deltagande, där placeringen av odlingar centralt föreslås för att minska skadegörelse och öka närvaron i området. Dessa lösningar visar på en genomtänkt balans mellan innovation och praktisk genomförbarhet.

Slutligen visar rekommendationerna om utbud och service en förståelse för lokala behov, där sociala centrum och kompletterande service lyfts fram framför större kommersiella centrum. Detta ligger i linje med Västra Götalandsregionens serviceprogram och är väl anpassat till Skaras förutsättningar. Medborgarberedningens insikter erbjuder därmed en hög grad av

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

relevans och innovationshöjd, vilket gör dem till en stark grund för att skapa en hållbar stadsdel i Skara.

6. Slutsatser

I detta kapitel går vi igenom slutsatserna från projektet kring medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser. Här går vi igenom slutsatserna kring metoden med fördelar och nackdelar och reflektioner kring kostnader och mervärden.

Summering av resultat

Slutsatser

Medborgarberedningens arbete har resulterat i rekommendationer som tydligt speglar invånarnas prioriteringar och värderingar. Dessa rekommendationer har, genom en noggrann analys och tolkning av tjänstepersoner med expertis inom samhällsplanering, omvandlats till principer som utgör en konkret och vägledande ram för det fortsatta arbetet med planprogrammet för Djurgårdshage.

En av de tydligaste slutsatserna är att medborgarna, trots varierande åsikter i vissa detaljer, visar en stark samsyn kring de övergripande prioriteringarna. Röda trådar som bevarande av grönstruktur, social inkludering, gång- och cykelvänliga lösningar, mötesplatser samt delningsekonomi återkommer i alla teman och har varit centrala i utformningen av principerna. Denna samsyn, tillsammans med medborgarnas insikter och engagemang, har skapat ett gediget underlag som inte bara är förankrat i lokala behov utan också i hållbarhetsmål på regional och nationell nivå.

Principerna är genomförbara och erbjuder en balans mellan nytänkande och praktiska lösningar. De visar att medborgarnas idéer inte bara är visionära utan också realistiska och anpassade till Skaras förutsättningar. Dessutom förstärks legitimiteten av att både barn och vuxna, trots sina olika perspektiv, pekar på liknande prioriteringar, vilket ytterligare understryker den breda förankringen.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att arbetet med att omvandla rekommendationer till principer inte bara säkerställer att medborgarnas röster tas tillvara, utan också stärker förutsättningarna för att skapa en hållbar, inkluderande och attraktiv stadsdel som möter framtidens krav. Dessa principer fungerar som en stabil plattform för vidare planerings- och genomförandearbete och visar på styrkan i att arbeta med en transparent och inkluderande process där medborgarna har en central roll.

Slutsatser kring metoden

Medborgarberedningen i Djurgårdshage-projektet har varit en central del av kommunens ambition att skapa en stadsdel som är hållbar, inkluderande och förankrad i invånarnas behov.

Processen har belyst både fördelar och nackdelar, samtidigt som den genererat stor uppmärksamhet från media och externa aktörer.

Fördelar

1. Kostnadseffektivitet:

Med låga kostnader – inklusive deltagarersättningar, fika, utskick, marknadsföring och ersättningar för föreläsare – har kommunen kunnat genomföra en omfattande dialogprocess med stort värde utan att belasta budgeten. Detta visar att det är möjligt att skapa inkluderande och förankrade projekt även med begränsade resurser.

2. Ökad legitimitet och förtroende:

Medborgarberedningen har skapat en plattform för invånarna att delta i samhällsplaneringen. Detta har ökat projektets demokratiska legitimitet och stärkt förtroendet för kommunen.

3. Mångfald och representativitet:

Slumpmässigt urval av deltagare har bidragit till en bredd av perspektiv. Detta kompletterades med mobila dialoglabbar för unga, vilket säkerställde att även en yngre målgrupp fick möjlighet att påverka visionen för Djurgårdshage.

4. Positiv medial uppmärksamhet:

Den innovativa metoden har uppmärksammats av media och externa aktörer, vilket har stärkt Skaras varumärke som en innovativ och engagerad kommun. Uppmärksamheten kan också bidra till att attrahera nya invånare och investeringar.

5. Förankrad vision:

Genom invånarnas delaktighet har visionen för Djurgårdshage fått en stark förankring i lokalsamhället, vilket ökar sannolikheten för långsiktig acceptans och framgång.

Utmaningar

1. Risk för begränsat inflytande:

En utmaning för medborgarberedningen är att säkerställa att deltagarnas rekommendationer faktiskt påverkar beslutsfattandet. Om resultaten inte integreras tydligt i projektet kan det skapa misstro och minska intresset för framtida dialogprocesser.

2. Höga förväntningar från externa parter:

Den stora mediala och externa uppmärksamheten kring medborgarberedningen har skapat förväntningar på att kommunen tar till vara och beaktar de rekommendationer som framkommit genom processen. Även om resultaten inte är kostnadsdrivande, är det viktigt att kommunen tydligt visar hur medborgarnas input integreras i det fortsatta arbetet. Detta stärker projektets trovärdighet och förtroendet för medborgardialogen som metod.

3. Tids- och resurskrav:

Även om kostnaderna varit låga har processen krävt stort engagemang från både tjänstepersoner och deltagare. Den begränsade tiden har tagits i beaktande, och kommunen har arbetat aktivt för att balansera resurser och insatser på ett sätt som möjliggör en inkluderande process. Detta har bidragit till att säkerställa att diskussionerna hållit hög kvalitet och att viktiga målgrupper nåtts, trots tidsbegränsningar.

Kostnader

En stark fördel är metodens kostnadseffektivitet. Trots begränsade ekonomiska resurser har medborgarberedningen och dialogklubben genererat stort värde för projektet. De huvudsakliga kostnaderna har bestått av rekrytering och brevutskick till alla hushåll, deltagarersättningar (1 000 kr per person), fika, marknadsföring samt ersättningar för föreläsare (ca 15 000 kr per föreläsare) som bidragit med expertkunskap under processen.

Genom att hålla övriga kostnader låga (t.ex. då vi inte behövt anlita konsult för processledning och workshopledning) har kommunen kunnat genomföra en bred dialog och skapa en välförankrad vision utan att belasta budgeten. Detta gör modellen skalbar och användbar även i andra projekt, vilket är en viktig lärdom för framtiden.

Uppmärksamhet från media och externa parter

Medborgarberedningen har fått stor uppmärksamhet från media och externa aktörer, vilket har stärkt kommunens profil som en innovativ och inkluderande aktör inom samhällsplanering. Denna uppmärksamhet är en tillgång men ställer också krav på att kommunens arbete och projektets resultat kommuniceras tydligt och lever upp till de förväntningar som skapats. Uppmärksamheten har dessutom lett till att kommunen mottagit många förfrågningar från ett dussintal andra kommuner och organisationer runt om i Sverige som vill veta mer om metoden och lära sig av Skaras erfarenheter, vilket ytterligare förstärker betydelsen av arbetet och dess potential att inspirera andra.

Sammanfattning

Medborgarberedningen i Djurgårdshage-projektet har varit en framgångsrik och kostnadseffektiv metod för att skapa delaktighet och legitimitet. Processen har gett en mångfald av perspektiv och genererat positiva effekter för kommunens varumärke. Den stora externa uppmärksamheten har förstärkt projektets betydelse och inspirerat andra kommuner och organisationer att lära av Skaras erfarenheter. För att metoden ska nå sin fulla potential är det

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

viktigt att medborgarnas rekommendationer integreras i projektet och att de lärdomar som gjorts används för att utveckla framtida dialoginsatser.

7. Förslag på fortsatt arbete

Övergripande förslag framåt

För att säkerställa att stadsdelen utvecklas på ett hållbart och inkluderande sätt är det viktigt att det fortsatta arbetet bygger på de lärdomar och insikter som framkommit under dialogprocessen. Nedan presenteras förslag på hur det framtida arbetet kan organiseras och fokuseras.

1. Integrering av insikter i planprogrammet

Det är centralt att de insikter som har samlats in integreras i det fortsatta planeringsarbetet. Detta innebär att de huvudsakliga målen och riktningarna för stadsdelen omsätts i praktiska och genomförbara planer – inte minst planprogram men även vidare in i detaljplaner.

2. Kunskapsbasen som resurs

Den kunskap som samlats in genom dialogprocesser och analyser utgör en värdefull resurs. Kunskapsbasen finns samlad i detta underlag men också i den grupp av medborgare som utgör själva medborgarberedningen. Båda dessa resurser är viktiga och kan användas som referens för framtida beslut, som stöd i detaljplanering och som en utgångspunkt för att möta olika behov och förväntningar.

3. Konkretisering av visioner inför genomförande

Nästa steg är att omsätta övergripande idéer och visioner till konkreta lösningar. Här är det viktigt att visioner och principer följer med även efter detaljplanering till gestaltningsprogram och markanvisningar hela vägen fram till byggnation och förvaltning. Det kan handla om att redan i planprogramskedet utveckla tydliga förslag och gestaltningsvisioner som kan ligga till grund för vidare planering, projektering och genomförande.

4. Samverkan och tydlig ansvarsfördelning

Ett nära samarbete mellan alla berörda parter är avgörande. Arbetet bör organiseras så att roller och ansvar fördelas tydligt, vilket säkerställer en effektiv arbetsprocess där alla aktörer bidrar till ett gemensamt mål. När det gäller samverkan kan och bör en mångfald av aktörer medskapa stadsdelen, som medborgarnas själva poängterat. Det kan vara alltifrån kommunen, civilsamhället (föreningar mm), näringslivet och akademien.

5. Uppföljning och utveckling över tid

Det är viktigt att det fortsatta arbetet följs upp regelbundet för att säkerställa att framstegen är i linje med de långsiktiga målen och strategier. Samtidigt bör flexibilitet finnas för att anpassa planeringen när nya behov eller möjligheter uppstår. Målen och strategierna kan sättas redan i arbetet med planprogram och löpa ända fram till förvaltningsskedet. Genom att testa nya innovationer och utvärdera dess potentialer kan vi också skala upp och sprida lyckade lösningar.

Förslag på hur man använder underlaget

I följande avsnitt kommer mer konkreta förslag på hur kommunen och samarbetspartners bör använda underlaget från medborgarberedning i Djurgårdshage.

Förslag på hur underlaget från medborgarberedningen kan användas

För att säkerställa att underlaget från medborgarberedningen används på ett sätt som stärker planeringen av Djurgårdshage och bygger vidare på den dialog och delaktighet som etablerats, föreslås följande tillvägagångssätt:

1. Användning av underlaget i planeringsprocessen

Redovisa hur underlaget använts och avvägningar:

Tjänstepersoner och konsulter som arbetar med detaljplaner eller programhandlingar ska tydligt redovisa vilka delar av medborgarberedningens rekommendationer som tagits med eller inspirerat planeringen och gestaltningen. För rekommendationer som inte integreras ska en motivering ges, exempelvis om tekniska, ekonomiska eller andra faktorer ligger till grund för beslutet.

Referensdokument:

Underlaget (inklusive rapport och bilagor) bör fungera som ett referensverktyg vid framtagande av visioner, riktlinjer och konkreta åtgärder i planprogrammet och detaljplanerna. Det bör ligga som underlag till både planprogrammet, detaljplaner och andra planer och program som berör stadsdelen.

2. Medborgarberedningen som remissinstans

Innan samråd, exempelvis vid framtagande av planprogram och detaljplaner, bör medborgarberedningen användas som remissinstans. Detta säkerställer att dialogen upprätthålls och att medborgarnas perspektiv fortsatt inkluderas. Det stärker även förtroendet för processen och ger möjlighet till förfining av förslag innan de presenteras brett.

3. Bygga relationer och tillit

Delaktighet och inkludering:

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser

Fortsatt arbete med medborgarberedningen är en möjlighet att bygga tillit och skapa relationer med invånarna. En transparent process där medborgarnas bidrag synliggörs stärker känslan av delaktighet och stolthet.

Återkoppling och synlighet:

Regelbunden återkoppling till invånarna om hur deras bidrag påverkar utvecklingen är avgörande för att upprätthålla engagemang och förtroende. Hela vägen från planprogram till första spadtaget och lång därefter bör invånarna hållas uppdaterade.

4. Förslag på initiativ för fortsatt delaktighet

Arkitekttävling:

Överväg att genomföra en arkitekttävling för delar av stadsdelen. Detta kan bidra till att få fram innovativa och genomarbetade lösningar samtidigt som det skapar engagemang, kunskap, förankring och stolthet bland såväl invånare som politiker och tjänstepersoner.

Platsbyggande aktiviteter:

Initiera tidiga aktiviteter och satsningar kring platsutveckling kopplade till Djurgårdshage, såsom "Djurgårdshagedagen" (ett av medborgarberedningens förslag), för att skapa en känsla av tillhörighet och medskapande hos invånarna i relation till stadsdelen innan den är färdigbyggd. Detta kan inkludera workshops, evenemang eller tillfälliga mötesplatser som stärker känslan av gemenskap och identitet.

5. Genomförande av vissa rekommendationer innan detaljplaner är klara

Prototyper och pilotprojekt:

Genomförande av de rekommendationer som inte är beroende av detaljplanens slutförande bör prioriteras tidigt, exempelvis anläggning av tillfälliga grönområden, installation av delningsekonomiska lösningar eller andra testprojekt. Detta kan fungera som en praktisk utvärdering och inspiration för det fortsatta arbetet och göra området till en testbädd eller ett "living lab" för forskning och utveckling inom t.ex. den "gröna innovationsnod" som Skara kommun arbetar med.

8. Bilagor

- Medborgarnas principer -

Checklista för planering av stadsdelen Djurgårdshage från medborgarberedning & kompletterande dialoginsatser

- Rapport mobilt dialoglab i Skara kommun - Djurgårdshage

Rapport – Medborgarberedning för Djurgårdshage med kompletterande dialoginsatser